

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему:

“Облік та аудит витрат і доходів підприємства від операційної діяльності”

Виконала: студентка групи ОО-41

спеціальності 071 “Облік і оподаткування”

Семчук Христина Іванівна

Керівник: к.е.н., доц. Шкроміда Н.Я.

Рецензент: к.е.н., доц. Ціжма Ю.І.

Івано-Франківськ – 2025 р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність 071 "Облік і оподаткування"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Баланюк І.Ф.

(прізвище, ініціали)

"7" листопада 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ

Семчук Христини Іванівни

1. Тема роботи "Облік та аудит витрат і доходів підприємства від операційної діяльності"

керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування Шкроміда Надія Ярославівна.

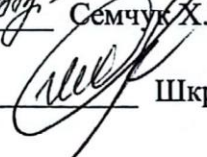
2. Перелік питань, які потрібно розробити: економічний зміст та значення витрат і доходів у господарській діяльності підприємства; класифікація витрат і доходів підприємства як об'єктів обліку і аудиту; нормативно-правове регулювання обліку та аудиту витрат і доходів підприємства; особливості організації обліку витрат і доходів підприємства; синтетичний та аналітичний облік витрат і доходів від операційної діяльності підприємства; методичні особливості формування, розподілу і використання фінансових результатів підприємства в системі обліку та звітності; організація і методика аудиту витрат і доходів діяльності підприємства; аналіз динаміки та структури витрат і доходів підприємства; оцінка рентабельності та платоспроможності виробничого підприємства, пошук шляхів їх підвищення.

3. Дата видачі завдання 04.12.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи обліку та аудиту витрат і доходів підприємства	17.02.2025 р.	Виконано
2	Організаційно-методичні аспекти обліку витрат і доходів від операційної діяльності ТОВ "Станіславський"	18.03.2025 р.	Виконано
3	Аудит та аналіз витрат і доходів від операційної діяльності ТОВ "Станіславський"	21.04.2025 р.	Виконано

Студентка Семчук Х.І.

Керівник роботи Шкроміда Н.Я.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу

студентки групи ОО-41 Семчук Христини Іванівни

на тему:

“Облік та аудит витрат і доходів підприємства від операційної діяльності”

Тема роботи є надзвичайно важливою в умовах сучасного економічного середовища, адже витрати і доходи від операційної діяльності безпосередньо формують фінансові результати підприємства, що є ключовим показником його економічної ефективності. Забезпечення точності та об'єктивності обліку і аудиту цих показників сприяє формуванню достовірної фінансової інформації, необхідної для прийняття зважених управлінських рішень. Враховуючи зростаючі вимоги до прозорості звітності, постійні зміни нормативно-правового середовища та посилення конкурентного тиску, удосконалення організації обліку і аудиту витрат та доходів стає необхідним для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Кваліфікаційна робота виконана відповідно до мети та завдань на основі використання матеріалів діяльності ТОВ “Станіславський” за 2022-2024 рр.

Метою роботи є дослідження та узагальнення теоретичних та практичних положень щодо організації і методики обліку та аудиту витрат і доходів від операційної діяльності.

У першому розділі кваліфікаційної роботи розкрито економічну сутність витрат і доходів підприємства, їх значення для формування фінансових результатів, наведено класифікацію витрат і доходів як об'єктів обліку та аудиту, а також проаналізовано нормативно-правове регулювання, яке визначає порядок

обліку та аудиту цих показників.

У другому розділі досліджено організаційно-методичні аспекти обліку витрат і доходів від операційної діяльності на прикладі ТОВ “Станіславський”. Розглянуто синтетичний та аналітичний облік, а також методичні особливості формування і використання фінансових результатів.

У третьому розділі дипломної роботи висвітлено особливості проведення аудиту витрат і доходів підприємства, проведено аналіз їх динаміки та структури, здійснено факторний аналіз показників рентабельності діяльності підприємства, виявлено резерви підвищення прибутковості діяльності підприємства та оцінено його платоспроможність.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення роботи доведені до прикладних рекомендацій і можуть бути впроваджені в діяльність ТОВ “Станіславський”.

Загальний висновок. Кваліфікаційна робота Семчук Христини Іванівни на тему “Облік та аудит витрат і доходів підприємства від операційної діяльності” є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, за змістом та оформленням відповідає вимогам, що визначені до такого виду робіт, а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 “Облік і оподаткування”.

Рекомендується до захисту з оцінкою «відмінно».

Науковий керівник
кандидат економічних наук
доцент кафедри обліку і оподаткування
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Шкроміда Н.Я.

“23” травня 2025 р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу

студентки економічного факультету Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника Семчук Христини Іванівни

на тему:

“Облік та аудит витрат і доходів підприємства від операційної діяльності”

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена необхідністю впровадження інноваційних підходів до обліку доходів, витрат та фінансових результатів. Це, своєю чергою, вимагає застосування нових методів калькулювання собівартості продукції та аналізу фінансових показників для прийняття ефективних управлінських рішень.

В умовах нестабільної економіки для забезпечення беззбитковості та підвищення рентабельності будь-яке підприємство потребує переосмислення існуючих систем управління. Ця вимога особливо гостра для виробничої галузі, яка є фундаментом товарообігу держави. Отже, ефективність управління безпосередньо залежить від належного обліково-аналітичного забезпечення в частині формування інформації про доходи, витрати та фінансові результати підприємства. Це, у свою чергу, підкреслює важливість та змістовність даної кваліфікаційної роботи.

Якість проведеного аналізу проблеми полягає у обґрунтуванні теоретичних та методичних аспектів організації і методики обліку та аудиту витрат і доходів від операційної діяльності.

Результати дослідження викладені у логічній послідовності, поставлені мета і завдання у роботі є розглянутими та завершеними конкретними

висновками та рекомендаціями, які мають практичну цінність та можуть бути реалізовані у діяльності підприємства.

Практична цінність висновків і рекомендацій полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані у фінансово-господарській діяльності ТОВ “Станіславський”, а отже є реальними.

Загальний висновок і оцінка кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота Семчук Христини Іванівни на тему “Облік та аудит витрат і доходів підприємства від операційної діяльності” відповідає вимогам, що ставляться до даного виду робіт, проведені дослідження носять закінчений характер і можуть бути представлені до захисту з високою позитивною оцінкою, а її авторка заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 “Облік і оподаткування”.

Рецензент

кандидат економічних наук

доцент кафедри підприємництва,

торгівлі та прикладної економіки

Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника Діжма Ю.І.

“23” травня 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП		3
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1.	Економічний зміст та значення витрат і доходів у господарській діяльності підприємства	7
1.2.	Класифікація витрат і доходів підприємства як об'єктів обліку та аудиту	17
1.3.	Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту витрат і доходів підприємства	26
РОЗДІЛ 2	ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ “СТАНІСЛАВСЬКИЙ”	
2.1.	Особливості організації обліку витрат і доходів підприємства	33
2.2.	Синтетичний та аналітичний облік витрат і доходів від операційної діяльності підприємства	41
2.3.	Методичні особливості формування, розподілу і використання фінансових результатів підприємства в системі обліку та звітності	49
РОЗДІЛ 3	АУДИТ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ “СТАНІСЛАВСЬКИЙ”	
3.1.	Організація та методика аудиту витрат і доходів діяльності підприємства	54
3.2.	Аналіз динаміки та структури витрат і доходів підприємства	59
3.3.	Оцінка рентабельності та платоспроможності виробничого підприємства, пошук шляхів їх підвищення	68
ВИСНОВКИ		81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		83
ДОДАТКИ		

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ефективне функціонування будь-якого підприємства безпосередньо залежить від наявності достовірної та об'єктивної інформації про результати його господарської діяльності. Важливу роль у цьому контексті відіграють витрати і доходи, оскільки саме вони становлять основу для визначення фінансового результату та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Витрати та доходи підприємства є ключовими показниками його фінансової стійкості, рентабельності та ефективності. Детальне вивчення витрат дає можливість з'ясувати структуру витратної частини бізнесу, виявити сфери неефективного використання ресурсів і знизити витрати в тих напрямках, де це можливо. Водночас, аналіз доходів дозволяє визначити не лише обсяги продажів та джерела надходжень, а й виявити тенденції розвитку підприємства, оцінити його позицію на ринку та рівень конкурентоспроможності.

Оскільки зовнішні умови ведення бізнесу, такі як економічна ситуація та ринкові умови, змінюються, підприємство повинно мати механізм постійного моніторингу та аналізу своїх фінансових показників, щоб оперативно адаптуватися до нових викликів та можливостей. Саме тому облік та аудит витрат і доходів виконують вирішальну роль у забезпеченні сталого розвитку підприємства в умовах конкурентного середовища, а також створюють основу для прийняття зважених рішень, які впливають на довгострокову перспективу розвитку компанії.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ТОВ "Станіславський" в частині витрат і доходів від операційної діяльності. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку та аудиту витрат і доходів від операційної діяльності досліджуваного підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження та узагальнення підходів до організації і методики обліку та аудиту витрат і

доходів, що виникають у процесі операційної діяльності. Досягнення цієї мети забезпечується проведенням теоретичного аналізу та пошуком практичних шляхів вирішення актуальних проблем, пов'язаних із цим питанням.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені такі завдання:

- дослідити економічний зміст витрат і доходів, а також їх значення у господарській діяльності;
- розглянути підходи до класифікації витрат і доходів як об'єктів обліку та аудиту;
- узагальнити чинне нормативно-правове регулювання обліку та аудиту витрат і доходів підприємства;
- дослідити особливості організації обліку витрат і доходів на виробничому підприємстві;
- проаналізувати систему синтетичного та аналітичного обліку витрат і доходів від операційної діяльності підприємства;
- визначити порядок розкриття інформації про витрати і доходи у фінансовій звітності;
- описати порядок організації та методики аудиту витрат і доходів від операційної діяльності;
- провести аналіз динаміки та структури витрат і доходів виробничого підприємства;
- здійснити оцінку рентабельності та платоспроможності підприємства і визначити напрями їх підвищення.

Стан наукової розробки. Методологічною основою цього дослідження є наукові роботи вітчизняних та зарубіжних авторів, присвячені питанням обліку та аудиту витрат і доходів, а також нормативно-правові акти, що регламентують ці сфери діяльності.

Важливу роль у дослідженні питань обліку та аудиту витрат і доходів відіграли такі науковці, як: Бутинець Ф. Ф., Валуєв Б. І., Гуцайлюк З. В., Дерій В. А., Єфіменко В. І., Задорожний З. В., Коваль С. В., Литвин Б. М., Малюга Н. М., Мних Є. В., Палій В. Ф., Рудницький В. С., Савицька Г. В., Сопко В. В.,

Усач Б. Ф., Чумаченко М. Г. та інші. Однак, питання, пов'язані з цією темою, залишаються актуальними та потребують подальших наукових досліджень.

Методи дослідження. У процесі дослідження в рамках кваліфікаційної роботи були застосовані як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Зокрема, серед них можна виділити аналіз та синтез (для вивчення сутності витрат і доходів, їх класифікації та взаємозв'язку), діалектичний метод пізнання (для встановлення взаємозв'язків між витратами, доходами та іншими фінансовими показниками), теоретичне узагальнення та групування (для систематизації отриманих даних), наукову абстракція (для виділення головних характеристик витрат і доходів, усунення другорядних деталей і концентрації на ключових аспектах дослідження), методи індукції та дедукції (для узагальнення даних та формулювання висновків і рекомендацій), оцінку та порівняння (для аналізу динаміки витрат і доходів та їх впливу на фінансові результати), системний підхід (для дослідження витрат і доходів як частини загальної системи обліку і фінансової звітності), методи причинно-наслідкового зв'язку (для визначення впливу змін у витратах і доходах на фінансову стабільність підприємства), методи економічного аналізу (для вивчення динаміки та структури витрат і доходів та їх впливу на рентабельність, платоспроможність та загальні фінансові результати).

Практичне значення отриманих результатів. Результати наукового дослідження, пов'язаного з обліком та аудитом витрат і доходів від операційної діяльності, мають практичну цінність та можуть бути застосовані в роботі підприємств різних форм власності та сфер діяльності.

Апробація результатів. Результати дослідження були апробовані на XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції» (22 травня 2025 р., м. Одеса) з друком тез.

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, у кожному по три питання, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Містить 35 таблиць і 11 рисунків. Роботу викладено на 93 сторінках. Список використаних джерел містить 47 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічний зміст та значення витрат і доходів у господарській діяльності підприємства

Актуальність дослідження економічного змісту та значення витрат і доходів зумовлена їхньою ключовою роллю у формуванні кінцевих фінансових показників підприємства. Витрати відображають ефективність використання ресурсів, а доходи показують успішність діяльності. Їх аналіз дозволяє оцінити рентабельність, сформувати цінову політику та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Тому дуже важливо розуміти суть понять витрати і доходи та їх значення у господарській діяльності підприємства.

Сутність поняття “витрати” висвітлена в таких нормативно-правових документах, як Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, НП(С)БО 16 “Витрати”, Концептуальній основі фінансової звітності, Методичних рекомендаціях з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності, Податковому кодексі та ін.

Відповідно до НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” під витратами розуміють зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [1]. Аналогічне визначення наведено в Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [2].

НП(С)БО 16 “Витрати” трактує витрати як зменшення активів, або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені

[3]. Попри схожість із попередніми трактуваннями, НП(С)БО 16 додатково акцентує увагу на необхідності точного визначення вартості витрат.

З певними уточненнями щодо форми здійснення та подібністю інших сутнісних ознак витрат, Податковий кодекс України визначає витрати як суму будь-яких витрат платника податку в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснених для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником) [4].

У Концептуальній основі фінансової звітності наведено наступне визначення: “витрати – це зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам” [5].

Тлумачення витрат, викладене також у Методичних рекомендаціях з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності (Методичні рекомендації № 145), яке суттєво відрізняється від всіх вище наведених визначень. Згідно з цим документом, поточні витрати підприємства торгівлі розглядаються як грошове відбиття витрат живої та уречевленої праці на здійснення поточної торговельно-виробничої діяльності підприємства, що за натурально-речовим складом становлять спожиту частину матеріальних, нематеріальних, трудових та фінансових ресурсів [6]. У даному визначенні основну увагу зосереджено на ресурсному аспекті та грошовому вираженні витрат, пов'язаних із використанням живої та уречевленої праці.

Оскільки більшість розглянутих визначень з нормативно-правових документів мають подібний зміст, варто ознайомитися з підходами до трактування категорії “витрати”, запропоновані економістами.

У сфері бухгалтерського обліку та економічного аналізу немає узгодженого підходу до визначення цього поняття. Різні автори по-різному розглядають економічну природу витрат, висвітлюючи їхній зміст у різних

аспектах та з різним рівнем деталізації. Загалом, можна виділи два основні підходи до трактування сутності витрат: економічний і бухгалтерський, які мають суттєві відмінності.

Бухгалтерський підхід до розуміння даної категорії базується на виявленні економічних наслідків, що виникають після завершення виробничого циклу. Іншими словами, витрати визнаються в момент документального оформлення фактів, які свідчать про зниження вартості майна підприємства або зростання його зобов'язань. Зокрема, Столяр Л. Г. визначає витрати як зменшення активів (грошових коштів, іншого майна) і (та) виникнення зобов'язань у звітному періоді в результаті господарської діяльності підприємства, що призводить до зменшення економічних вигод та зменшення власного капіталу [7].

Схожої думки дотримується Адаменко Т. М., яка зазначає дану категорію наступним чином: “витрати – це лише та частина затрат, яку використовують для отримання доходу звітного періоду у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, результатом чого є зменшення економічної вигоди діяльності підприємства” [8].

Наступний автор, а саме Скрипник М. І. вважає витратами частину використаних ресурсів, яка при визначенні прибутку підприємства за звітний період ставиться у відповідність з визначеними доходами [9].

У свою чергу, Бондаренко Т. Ю. визначає витрати як достовірно оцінену величину економічних ресурсів, споживання яких у визначеному періоді призводить до змін у складі активів і зобов'язань підприємства та сприяє досягненню цілей його діяльності [10].

Аналізуючи наведені вище визначення витрат, можна зробити висновок, що багато дослідників в області бухгалтерського обліку надають перевагу трактуванню, яке міститься в П(С)БО 16 “Витрати”. Це визначення більше акцентує увагу на наслідках зростання витрат, а не на їхній економічній сутності. Тобто, воно описує витрати діяльності, які відображаються у Звіті про фінансові результати, проте не дає повного розкриття категорії “витрати діяльності” на етапі виробничого процесу.

Натомість, трактування витрат з точки зору економічної теорії спрямоване на розкриття їхньої економічної сутності. Витрати, згідно з цим підходом, виникають у момент фактичного використання ресурсів, що зазвичай супроводжується виведенням грошових коштів з підприємства. Так, Грицюк Е. О. трактує витрати як найбільш широке поняття, в якому у грошовій формі виражені всі витрати різних видів економічних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у процесі виробництва, обігу й розподілу продукції, об'єктів невиробничої сфери та непродуктивні витрати, що відносять на збитки підприємства (сплачені штрафи, збитки від анульованих замовлень, стихійного лиха) [11, с. 225].

Дещо коротше визначення даного поняття дає Мошковська О. А.: “витрати – це вартісне оцінювання ресурсів, які підприємство використовує в процесі здійснення своєї господарської діяльності” [12].

У своїх працях Голов С. Ф. зазначає, що економічний зміст витрат розкривається у створенні сукупного продукту, вартість якого складається з вартості спожитих засобів виробництва, перенесеної на продукцію, яку виробляють, і новоствореної вартості [13, с. 328].

Подібним є трактування витрат, яке пропонує Дерій В. А., а саме: “витрати – повністю або частково використані у процесі господарсько-фінансової діяльності підприємства запаси, необоротні активи, фінансові, трудові й інтелектуальні ресурси, а також зменшення (погашення) зобов'язань підприємства перед бюджетом, кредиторами й іншими юридичними та фізичними особами” [14].

Як бачимо, науковці по-різному інтерпретують поняття витрат. Одна група дослідників розглядає витрати як об'єкт бухгалтерського обліку, тоді як інша частина вчених – як суто економічну категорію.

Узагальнення сутності поняття “витрати” за основними нормативно-правовими документами і авторами наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення сутності поняття “витрати” за основними нормативно-правовими документами та авторами

№ з/п	Джерело/автор	Визначення
1	2	3
1.	НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”	Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)
2.	Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”	Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)
3.	НП(С)БО 16 “Витрати”	Витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені
4.	Податковий кодекс України	Витрати – сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній, нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін за рахунок його вилучення або розподілу)
5.	Концептуальна основа фінансової звітності	Витрати – зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов’язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов’язаного з виплатами учасникам
6.	Методичні рекомендації № 145	Поточні витрати торгівлі – грошове відбиття витрат живої та уречевленої праці на здійснення поточної торговельно-виробничої діяльності підприємства, що за натурально-речовим складом становлять спожиту частину матеріальних, нематеріальних, трудових та фінансових ресурсів
7.	Столяр Л. Г.	Витрати – зменшення активів (грошових коштів, іншого майна) і (та) виникнення зобов’язань у звітному періоді в результаті господарської діяльності підприємства, що призводить до зменшення економічних вигод та зменшення власного капіталу

8.	Адаменко Т. М.	Витрати – лише та частина затрат, яку використовують для отримання доходу звітного періоду у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, результатом чого є зменшення економічної вигоди діяльності підприємства
9.	Скрипник М. І.	Витрати – частина використаних ресурсів, яка при визначенні прибутку підприємства за звітний період ставиться у відповідність з визначеними доходами
10.	Бондаренко Т. Ю.	Витрати – достовірно оцінена величина економічних ресурсів, споживання яких у визначеному періоді призводить до змін у складі активів та зобов'язань підприємства та сприяє досягненню цілей його діяльності
11.	Грицюк Е. О.	Витрати – найбільш широке поняття, в якому у грошовій формі виражені всі витрати різних видів економічних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у процесі виробництва, обігу й розподілу продукції, об'єктів невиробничої сфери та непродуктивні витрати, що відносять на збитки підприємства
12.	Мошковська О. А.	Витрати – вартісне оцінювання ресурсів, які підприємство використовує в процесі здійснення своєї господарської діяльності
13.	Голов С. Ф.	Економічний зміст витрат розкривається у створенні сукупного продукту, вартість якого складається з вартості спожитих засобів виробництва, перенесеної на продукцію, яку виробляють, і новоствореної вартості
14.	Дерій В. А.	Витрати – повністю або частково використані у процесі господарсько-фінансової діяльності підприємства запаси, необоротні активи, трудові й інтелектуальні ресурси, а також зменшення (погашення) зобов'язань підприємства перед бюджетом, кредиторами й іншими юридичними та фізичними особами

Джерело: систематизовано автором на основі [1-14]

На наш погляд, доцільно поєднати економічний та бухгалтерський підходи для формування комплексного визначення даної категорії. Таким чином, витрати – це вартісна оцінка ресурсів, використаних підприємством у процесі досягнення поставлених цілей, що веде до зниження вартості майна підприємства або зростання його зобов'язань, результатом чого є скорочення капіталу (окрім випадків його виведення або розподілу серед власників).

Витрати тісно пов'язані з доходами, оскільки вони здійснюються з метою їх отримання. Лише в їх взаємозв'язку можна отримати повну картину фінансових результатів організації. Тому важливо детально розглянути сутність

доходів, які є результатом використання витрат і основним показником ефективності підприємницької діяльності.

Так, відповідно до НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” доходи – збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов’язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників) [1]. Таке ж визначення міститься у Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [2].

Також визнання доходу наведено в НП(С)БО 15 “Дохід”. Так, відповідно до цього документу дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов’язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [15].

Згідно з визначенням, яке дає Податковий кодекс України, доходи – загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами [4].

Що стосується міжнародних стандартів, то визначення доходу надається в МСБО 18 “Дохід”, згідно з яким дохід є валовим надходженням економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб’єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників власного капіталу [16].

Аналізуючи вищезгадані документи, можна зауважити, що визначення, надані НП(С)БО та МСБО, є майже ідентичними. Це свідчить про адаптацію українських законів до міжнародних стандартів.

У наукових працях сучасних економістів можна знайти різноманітні трактування сутності доходу. Так, у своїх працях Шмиголь В. І. дає таке визначення: “дохід підприємства – це збільшення економічних вигід внаслідок надходження активів і/або погашення зобов’язань, що приводить до зростання

капіталу організації, за винятком внесків учасників (власників майна), та отримане внаслідок використання в господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів та конкурентних переваг в умовах прийняттого рівня підприємницького ризику” [17].

Бутинець Ф. Ф. визначає дохід як надходження економічних та фінансових вигод, які з’являються в результаті функціонування підприємства у якості виручки від реалізації продукції, (товарів, надання можливих робіт, послуг), дивідендів, гонорарів, відсотків, заохочувальних виплат [18].

В той час, Кулаковська Л. П. та Піча Ю. В. трактують дохід так: “в широкому розумінні доходом є будь-яке надходження грошових коштів або матеріальних цінностей, що мають грошову оцінку” [19, с. 492].

В праці економістів Блонської В. І., Васильківа Т. Г., Гриневича С. С. доходами вважають грошову виручку, отриману від реалізації продукції, виконаних робіт, наданих послуг та інших видів господарської діяльності [20, с. 264].

Натомість Пушкар М. С. дав дещо інше трактування даному поняттю: “...потік грошових та інших надходжень за одиницю часу і складається з таких пофакторних елементів, як прибуток, заробітна плата, процент і рента” [21].

Сопко В. В. характеризує дохід як елемент діяльності – операційної, фінансової, інвестиційної, якщо відбулася подія його визнання на основі економічного змісту господарської операції та юридичного оформлення [22].

Ще одним із найпоширеніших визначень доходу є визначення, запропоноване Сідуном В. А. та Пономарьовою Ю. В., які визначають дохід підприємства як виторг від реалізації продукції, послуг та виконання робіт без урахування податку на додану вартість та акцизного збору [23].

Маринич І. А. у своїй статті визначає, що загальний дохід підприємства – це сума доходу, отриманого фірмою від продажу певної кількості продукції. Кількість проданого товару залежить від попиту на нього [24].

Таким чином, сучасні економісти по-різному тлумачать поняття доходу, пропонуючи різні підходи до його визначення. Ці підходи умовно можна

поділити на дві групи. Прихильники першої групи дотримуються думки, що дохід рівний виручці, одержаній від продажу продукції. Проте, друга група науковців характеризує дохід як більш широку економічну категорію, яка впливає як на підсумкові результати діяльності підприємств, так і на розмір власного капіталу.

Узагальнення трактування поняття “дохід” за основними нормативно-правовими документами і науковцями представлено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

**Визначення сутності поняття “дохід” за нормативно-правовими
документами та авторами**

№ з/п	Джерело/автор	Визначення
1	2	3
1.	НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”	Доходи – збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов’язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників)
2.	Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”	Доходи – збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов’язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників)
3.	НП(С)БО 15 “Дохід”	Дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов’язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена
4.	Податковий кодекс України	Дохід – загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами
5.	МСБО 18 “Дохід”	Дохід – це валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників власного капіталу
6.	Шмиголь В. І.	Дохід – це збільшення економічних вигід внаслідок надходження активів і/або погашення зобов’язань, що приводить до зростання капіталу організації, за винятком

		внесків учасників (власників майна), та отримане внаслідок використання в господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів та конкурентних переваг в умовах прийнятного рівня підприємницького ризику
7.	Бутинець Ф. Ф.	Дохід – надходження економічних та фінансових вигод, які з’являються в результаті функціонування підприємства у якості виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), дивідендів, гонорарів, відсотків, заохочувальних виплат
8.	Кулаковська Л. П., Піча Ю. В.	В широкому розумінні доходом є будь-яке надходження грошових коштів або матеріальних цінностей, що мають грошову оцінку
9.	Блонська В. І., Васильків Т. Г., Гриневич С. С.	Доходи – грошова виручка, отримана від реалізації продукції, виконаних робіт, наданих послуг та інших видів господарської діяльності
10.	Пушкар М. С.	Дохід – потік грошових та інших надходжень за одиницю часу і складається з таких пофакторних елементів, як прибуток, заробітна плата, процент і рента
11.	Сопко В. В.	Дохід – елемент діяльності – операційної, фінансової, інвестиційної, якщо відбулася подія його визнання на основі економічного змісту господарської операції та юридичного оформлення
12.	Сідун В. А., Пономарьова Ю. В.	Дохід підприємства – виторг від реалізації продукції, послуг та виконання робіт без урахування податку на додану вартість та акцизного збору
13.	Маринич І. А.	Загальний дохід підприємства – це сума доходу, отриманого фірмою від продажу певної кількості продукції. Кількість проданого товару залежить від попиту на нього

Джерело: систематизовано автором на основі [1-2, 4, 15-24]

На основі теоретичного аналізу визначень, представлених у табл. 1.2, можна дати власне трактування досліджуваному поняттю. Отже, під терміном “дохід” слід розуміти економічну категорію, яка передбачає надходження певних активів (як матеріальних, так і грошових) або зменшення його зобов’язань, що спричиняє зростання капіталу підприємства, за умови, що цей приріст не обумовлений внесками власників чи учасників.

Витрати та доходи вважаються основними показниками господарської діяльності організації, оскільки вони безпосередньо впливають на її фінансові результати, ефективність функціонування та здатність до розвитку. Управління цими показниками є ключовим для забезпечення стабільності та

конкурентоспроможності підприємства в умовах мінливого ринкового середовища.

Витрати підприємства мають важливе значення, оскільки визначають мінімальний рівень цін на продукцію для досягнення точки беззбитковості. Високий рівень витрат може суттєво знижувати прибутковість підприємства, тому що збільшення витрат призводить до підвищення собівартості продукції, що негативно позначається на її конкурентоспроможності. Тому ефективне управління витратами є важливим аспектом для забезпечення фінансової стійкості компанії та підтримання її рентабельності.

Доходи підприємства є основним джерелом фінансування витрат та забезпечення фінансової стабільності. Вони виникають внаслідок реалізації товарів або послуг і є показником того, наскільки ефективно організація здійснює свою операційну діяльність. Доходи підприємства дозволяють не тільки покривати поточні витрати, але й здійснювати інвестиції в розвиток, розширення виробничих потужностей, а також модернізацію обладнання та вдосконалення технологічних процесів. Крім того, здатність генерувати достатній рівень доходів забезпечує підприємству конкурентоспроможність, дозволяючи адаптуватися до змін ринкових умов та розширювати свою частку на ринку.

Таким чином, витрати та доходи мають прямий вплив на фінансовий стан, рентабельність і конкурентоспроможність підприємства. Їхнє раціональне використання та оптимізація є важливими для забезпечення стабільності й сталого розвитку в умовах ринкового середовища.

1.2. Класифікація витрат і доходів підприємства як об'єктів обліку та аудиту

Дуже важливо правильно класифікувати витрати та доходи підприємства, оскільки саме за класифікаційними ознаками здійснюється їх відображення в

обліку. Зокрема, через класифікацію можна здійснювати глибокий аналіз витрат і доходів за різними аспектами діяльності, такими як джерела їх виникнення, структура та напрямки використання. Такий аналіз дозволяє виявити потенційні резерви, які можна залучити для підвищення ефективності діяльності та оптимізації прибутковості підприємства.

Класифікація витрат на підприємстві здійснюється за різноманітними критеріями для забезпечення їх належного обліку та контролю ефективності використання. Серед ключових критеріїв класифікації можна виділити такі: за видом діяльності, економічним змістом, центрами відповідальності, способами перенесення вартості витрат на готову продукцію, впливом на собівартість продукції, взаємозв'язком із виробничим процесом, залежно від обсягу діяльності, за однорідністю складу, відображенням у фінансовій звітності та ін. [25]. Кожен із зазначених критеріїв варто розглянути більш детально.

Зокрема, за видами діяльності підприємства витрати класифікуються на операційні, фінансові та інвестиційні [25].

Витрати операційної діяльності – це витрати, які з'являються в процесі виконання основних функцій підприємства. До них належать матеріальні ресурси, нематеріальні активи, оплата праці та фінансові засоби, які виражені у грошовому еквіваленті та необхідні для підтримки операційної діяльності.

Витрати фінансової діяльності – це витрати, пов'язані зі сплатою відсотків та іншими зобов'язаннями підприємства, які з'являються при залученні позикових коштів. Це можуть бути платежі за позиками, кредитами, облігаціями, векселями, а також іншими видами короткострокової і довгострокової заборгованості, на які передбачено нарахування відсотків.

Витрати інвестиційної діяльності – це витрати, які підприємство несе внаслідок залучення інвестиційних ресурсів від інших учасників економічної діяльності та виконання пов'язаних із цим зобов'язань.

Відповідно до НП(С)БО 16 “Витрати”, всі витрати за економічними елементами поділяються на: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизацію та інші операційні витрати [3].

Матеріальні витрати охоплюють витрати на закупівлю всіх ресурсів, які потрібні для забезпечення виробничого процесу, таких як сировина, паливні матеріали, комплектуючі частини, електроенергія та інші матеріали, що прямо залучені до виготовлення продукції чи надання послуг. Вони є основною складовою частиною собівартості продукції.

Витрати на оплату праці представляють собою витрати компанії, пов'язані з виплатою заробітної плати своїм працівникам. Вони включають виплати за виконану роботу, премії за досягнуті результати, надбавки за специфічні умови праці, компенсації за невикористану відпустку, страхові виплати й інші витрачання, які підприємство здійснює для забезпечення трудової діяльності своїх співробітників. Ці витрати є важливою складовою частиною загальних витрат підприємства, оскільки працівники є необхідним ресурсом для його функціонування.

Відрахування на соціальні заходи – це обов'язкові платежі, які здійснюються відповідно до норм, визначених законом, і розраховуються на основі загального обсягу затрат на оплату праці.

До складу елемента “Амортизація” відноситься сума нарахованого зносу основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів [3].

Інші операційні витрати – це витрати, що не стосуються жодної з попередніх категорій, але є важливими для підтримки функціонування підприємства. Серед таких витрат можна виокремити кошти, витрачені на службові поїздки, витрати на комунікаційні послуги, а також оплату за обслуговування розрахункових та касових операцій.

Витрати за методом включення в собівартість поділяються на прямі та непрямі. Прямі витрати можна чітко віднести до виробництва конкретного продукту чи послуги, тоді як непрямі витрати мають загальний характер та потребують розподілу між різними видами продукції [25].

Залежно від зв'язку витрат з собівартістю їх класифікують на витрати на продукцію та витрати періоду. Витрачання, що безпосередньо стосуються

виробничого процесу та складають виробничу собівартість, визначаються як витрати на продукцію [26]. Елементи витрат, що складають виробничу собівартість, представлено на рис. 1.1.

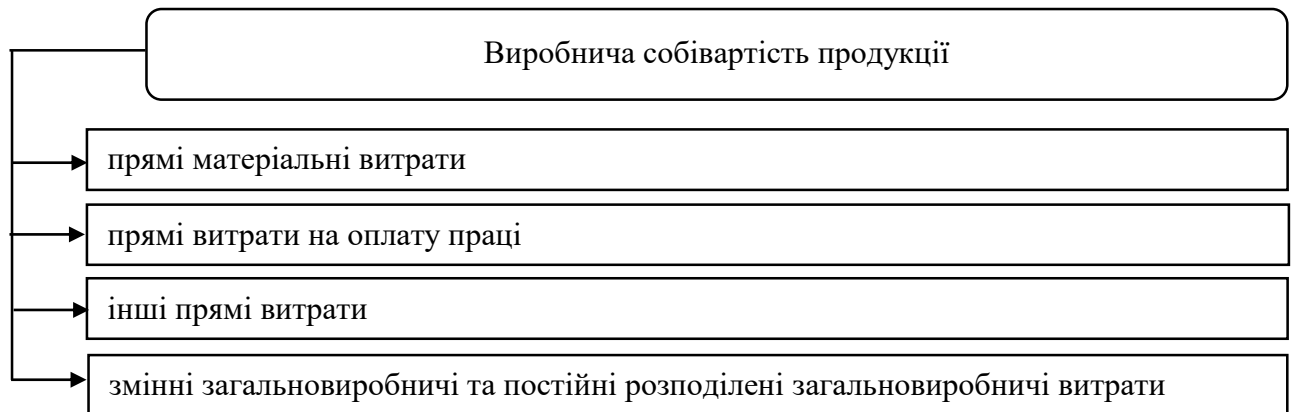

Рис. 1.1. Витрати, які включаються до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)

Джерело: систематизовано автором на основі [3]

До витрат періоду відносяться затрати, які неможливо пов'язати до процесу виробництва продукції, тому вони не враховуються в собівартість товарів і обліковуються в періоді їх виникнення (рис. 1.2).

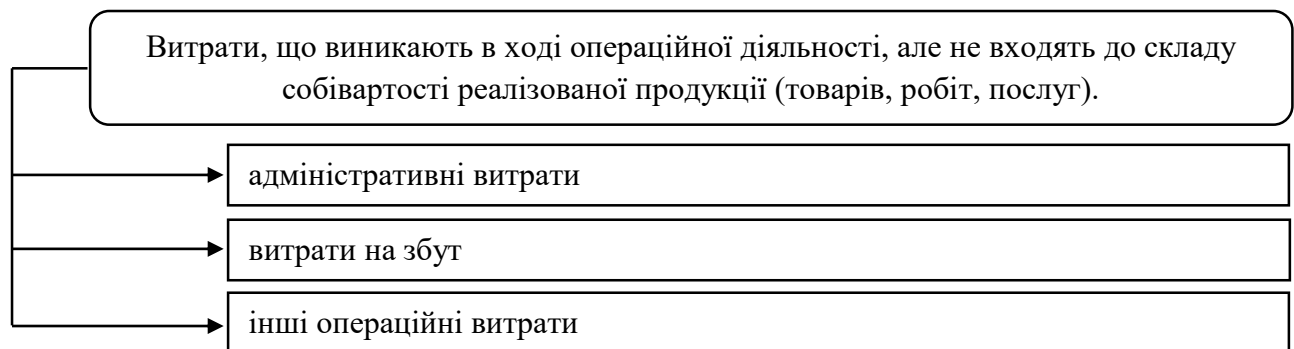

Рис. 1.2. Склад витрат періоду, пов'язаних з операційною діяльністю

Джерело: систематизовано автором на основі [3]

Витрати за відношенням до процесу виробництва класифікують на основні та накладні. До основних витрат належать прямі витрати, що виникають при виробництві продукції. Накладні витрати можна поділити на дві категорії: виробничі, які разом з основними формують собівартість виробництва, та невиробничі – витрати, що покривають інші аспекти діяльності підприємства,

наприклад, управлінські або маркетингові витрати. У процесі управлінського обліку невиробничі витрати розподіляються між різними групами продукції для точного визначення їх загальної собівартості та встановлення ціни.

Витрати також поділяються на змінні та постійні залежно від того, як вони змінюються при зміні обсягу діяльності. Змінні витрати змінюються пропорційно до змін у обсязі виробництва, наприклад, матеріальні витрати та оплата праці робітників. Натомість, постійні витрати залишаються сталими, серед них – заробітна плата управлінського персоналу, оренда та амортизація.

Таким чином, витрати можна групувати за різними ознаками, що дозволяє ефективно вирішувати різноманітні управлінські завдання (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація витрат за різними ознаками

№ з/п	Класифікаційна ознака	Види витрат
1.	За видами діяльності	- витрати від операційної діяльності - витрати від фінансової діяльності - витрати від інвестиційної діяльності
2.	За економічним змістом (елементами витрат)	- матеріальні витрати - витрати на оплату праці - відрахування на соціальні заходи - амортизація - інші операційні витрати
3.	За центрами відповідальності	- витрати виробництва - витрати цеху - витрати дільниці - витрати функціональних служб
4.	За способом включення до собівартості	- прямі - непрямі
5.	За відношенням до собівартості	- витрати на продукцію (роботи, послуги) - витрати періоду
6.	За відношенням до виробничого процесу	- основні - накладні
7.	За відношенням до обсягів виробництва	- змінні - постійні
8.	За єдністю складу (однорідністю) витрат	- одноелементні - комплексні
9.	За способом відображення в звітності	- вичерпані (витрати звітного періоду) - невичерпані (витрати майбутніх періодів)

Джерело: систематизовано автором на основі [25, 26]

Відповідно до відображення у фінансовій звітності витрати поділяють на вичерпані (витрати звітного періоду) й невичерпані (витрати майбутніх періодів) [26].

Вичерпані витрати – це зміни в активах або зобов'язаннях, що відбуваються в результаті поточної діяльності, спрямованої на отримання доходу в звітному періоді. Це затрати, що були повністю спожиті і відображаються в Звіті про фінансові результати. Невичерпані витрати передбачають, що вигоду або дохід від цих витрат буде отримано в майбутньому періоді. Вони відображаються в активі Балансу, оскільки ще не були повністю спожиті [26].

Оскільки затрати на виготовлення товарів чи надання послуг призводять до створення продукції, яка пізніше може бути реалізована, генеруючи дохід, важливо розглянути класифікацію доходів, які виникають завдяки цим витратам.

Класифікація доходів дозволяє глибше зрозуміти їх економічну природу, виявити складові та структуру, проаналізувати динаміку змін у часі, а також забезпечити обґрунтоване прийняття рішень. Зокрема, групування може здійснюватися за видами діяльності, джерелами формування, видами продукції, формою розрахунків, характером оподаткування, формою отримання, ринками збуту, зв'язком із певними звітними періодами, регулярністю надходжень, принципами визнання, можливістю їх планування, ступенем суттєвості, центрами відповідальності, об'єктами реалізації тощо.

Залежно від виду діяльності організації, можна виділити доходи від операційної, інвестиційної, фінансової та іншої операційної діяльності [27].

Доходи від операційної діяльності формуються в процесі виконання основних функцій підприємства, зокрема внаслідок продажу товарів чи послуг. Доходи від інвестиційної діяльності охоплюють доходи від продажу або придбання довгострокових активів та фінансових інвестицій. Доходи від фінансової діяльності виникають у результаті змін у складі та розмірі капіталу підприємства та включають доходи від отриманих дивідендів, відсотків за облігаціями, а також інші доходи, отримані через фінансові операції. До доходів іншої операційної діяльності можна віднести доходи від продажу оборотних

активів, операційної оренди, а також доходи, пов'язані з курсовими різницями, грантами, штрафами, пенями та ін.

Доходи також можна розрізняти за формою їх отримання. Матеріальні доходи виражаються у вигляді грошей або матеріальних активів, тоді як нематеріальні доходи не мають грошового вимірювання і виникають у вигляді певних економічних вигод.

За регулярністю отримання доходи бувають систематичні, які отримуються в результаті звичайної діяльності компанії, та разові, які характеризуються нерегулярним надходженням.

Що стосується об'єкта реалізації, доходи можуть бути реалізованими або виготовленими. Реалізовані доходи отримуються від перепродажу придбаних товарів чи послуг, в той час як виготовлені доходи виникають внаслідок продажу продукції, виробленої підприємством.

Систематизацію доходів відповідно до вимог НП(С)БО 15 “Дохід” для облікових цілей та підготовки фінансової звітності наведено на рис. 1.3.

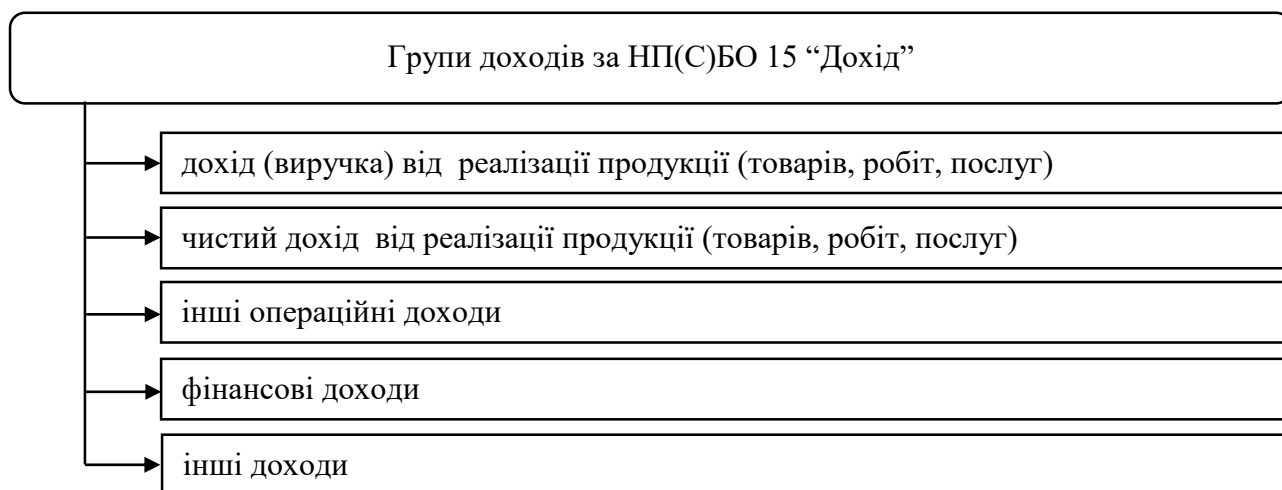

Рис. 1.3. Групування доходів відповідно до НП(С)БО 15 “Дохід” для цілей обліку та звітності

Джерело: систематизовано автором на основі [15]

Так, відповідно до цього положення дохід (виручка) від реалізації продукції – це загальний дохід від реалізації без вирахування наданих знижок,

повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо [15].

Чистий дохід від реалізації обчислюється як різниця між загальним обсягом доходу від продажу та сумами, які необхідно вирахувати, зокрема наданими знижками, вартістю повернутих товарів, доходами, що належать іншим сторонам за умовами угод, а також податками та зборами. Таким чином, чистий дохід відображає реальні надходження, які залишаються у розпорядженні підприємства після усіх необхідних коригувань.

До третьої групи належать інші надходження, отримані в рамках основної діяльності, які не є частиною доходу від реалізації. До цієї категорії відносяться доходи від оренди майна, операційні курсові різниці, а також відшкодування активів, які були раніше списані.

Фінансові доходи включають в себе доходи у вигляді дивідендів, відсоткових платежів та інших надходжень, що виникають від фінансових інвестицій.

Інші доходи включають суми, отримані від неопераційних коливань валютних курсів та продажу фінансових інвестицій, а також інші надходження, що виникають у рамках господарської діяльності, яка не має прямого зв'язку з основною діяльністю.

Глибоке розуміння структури доходів дозволяє підприємству визначати потенційні можливості для розвитку, раціонально розподіляти ресурси та знижувати фінансові ризики. Для проведення якісного фінансового аналізу та стратегічного планування важливо враховувати всі види доходів і класифікувати їх за відповідними критеріями.

Класифікацію доходів за різними ознаками узагальнено в табл. 1.4. Така систематизація дає змогу чітко визначити види доходів залежно від їхніх джерел та специфічних характеристик, що сприяє глибшому розумінню структури фінансових надходжень підприємства.

Таблиця 1.4

Класифікація доходів за різними ознаками

№ з/п	Класифікаційна ознака	Види доходів
1.	За видами діяльності	- доходи від операційної діяльності - доходи від інвестиційної діяльності - доходи від фінансової діяльності - доходи від іншої операційної діяльності
2.	За джерелами формування	- доходи від реалізації товарів - доходи від реалізації інших активів - доходи від позареалізаційних операцій - доходи від надання платних додаткових послуг
3.	За видами продукції	виходячи із товарної групи
4.	За формою розрахунку	- валовий дохід - чистий дохід
5.	За характером оподаткування	- доходи, що підлягають оподаткуванню - доходи, що не підлягають оподаткуванню
6.	За формою отримання	- матеріальні - нематеріальні (немонетарні)
7.	За ринками збуту	за географічними сегментами
8.	За віднесенням до звітних періодів	- доходи минулих періодів - поточні доходи - доходи майбутніх періодів
9.	За регулярністю отримання	- систематичні - разові
10.	За визнанням	- планові - отримані (фактичні)
11.	За можливістю планування	- планові - позапланові
12.	За ступенем суттєвості	- суттєві - несуттєві
13.	За центрами відповідальності	за центрами виникнення доходу
14.	З огляду на об'єкт реалізації	- реалізовані - виготовлені

Джерело: систематизовано автором на основі [27, 28]

Таким чином, чітка та логічно побудована класифікація витрат та доходів є важливим інструментом для правильного відображення цих показників в обліку та звітності. Точне розмежування витрат і доходів за різними категоріями дозволяє підприємству ефективніше управляти фінансовими надходженнями, оптимізувати використання ресурсів і знижувати витрати.

Крім того, ефективна класифікація витрат і доходів забезпечує можливість швидко реагувати на зміни в умовах господарювання та ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення. Вона слугує основою для аналізу фінансових результатів, забезпечує прозорість фінансових показників і сприяє досягненню стратегічних цілей підприємства, таких як підвищення рентабельності, зниження витрат і зміцнення фінансової стійкості.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту витрат і доходів підприємства

Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту витрат і доходів є надзвичайно важливим для ефективного функціонування суб'єктів господарювання. Воно забезпечує правильність і достовірність відображення фінансових показників у звітності підприємств. Регулювання встановлює єдині правила для ведення обліку, формування звітності й проведення аудиту, що сприяє прозорості діяльності суб'єктів господарювання, дотриманню законодавчих норм і підвищенню ефективності контролю.

Недотримання встановлених нормативно-правових вимог може мати серйозні наслідки для підприємства, зокрема призвести до штрафів, погіршення ділової репутації, інших фінансових та юридичних проблем або навіть припинення діяльності підприємства. Тому особливо важливо забезпечувати виконання нормативно-правових норм у сфері обліку та аудиту, щоб уникнути цих ризиків і зберегти стабільність роботи організації.

У галузі обліку та аудиту витрат і доходів підприємства можна виокремити чотири рівня нормативно-правового регулювання: міжнародний, національний, галузевий та внутрішньогосподарський [29].

Міжнародне нормативно-правове регулювання представлено міжнародними стандартами, такими як Міжнародні стандарти фінансової звітності та Міжнародні стандарти аудиту [29]. Міжнародні стандарти

враховують глобальні тенденції розвитку економіки та сприяють уніфікації облікових і аудиторських процесів на міжнародному ринку.

Національне регулювання обліку й аудиту здійснюється через нормативно-правові акти, які розробляються органами державної влади конкретної країни. Вони базуються на міжнародних стандартах, але адаптовані до національних умов і законодавства.

Галузевий рівень регламентації обліку відображає характерні особливості діяльності різних секторів економіки. Галузеві стандарти та нормативні акти розробляються з урахуванням специфіки функціонування підприємств в окремих галузях, таких як сільське господарство, фінансовий сектор, будівельна галузь, енергетика тощо.

На внутрішньогосподарському рівні облік регулюється через внутрішні документи, зокрема через облікову політику, яка розробляється самими підприємствами для забезпечення належного ведення обліку відповідно до національних та міжнародних стандартів, але враховуючи при цьому особливості діяльності компанії.

Облік та аудит витрат і доходів регламентуються такими основними нормативно-правовими документами, як Податковий кодекс України [4], Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [2], Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” [30]. Серед національних стандартів бухгалтерського обліку варто відзначити НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [1], НП(С)БО 7 “Основні засоби” [31], НП(С)БО 8 “Нематеріальні активи” [32], НП(С)БО 9 “Запаси” [33], НП(С)БО 15 “Дохід” [15], НП(С)БО 16 “Витрати” [3], НП(С)БО 17 “Податок на прибуток” [34], НП(С)БО 26 “Виплати працівникам” [35]. Також важливими є план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [41] та Наказ про облікову політику.

Крім того, вагоме значення мають міжнародні стандарти, зокрема МСБО 1 “Подання фінансових звітів” [36], МСБО 2 “Запаси” [37], МСБО 16 “Основні

засоби” [38], МСБО 18 “Дохід” [16], МСБО 19 “Виплати працівникам” [39], МСБО 23 “Витрати на позики” [40].

Основним законодавчим актом, який регулює податкову систему в Україні, є Податковий кодекс. Він визначає загальні принципи обчислення, декларування та сплати податків, а також встановлює правила для ведення податкового обліку. Кодекс регулює процедури податкових перевірок, визначає права і обов’язки платників податків та сприяє забезпеченню справедливості та прозорості в оподаткуванні.

Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” є фундаментом, на якому базується вся система бухгалтерського обліку в країні. Він встановлює чіткі правила для ведення обліку та складання звітності, що забезпечує прозорість фінансової інформації для всіх зацікавлених сторін.

Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” регулює професійну діяльність аудиторів та аудиторських компаній, встановлюючи правила для проведення незалежної перевірки фінансової звітності. Це важливий документ для забезпечення достовірності звітності та надання впевненості користувачам в її точності та відповідності стандартам.

НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” охоплює весь спектр питань, пов’язаних з підготовкою фінансової звітності. Він встановлює вимоги до її складання, визнання елементів та їхнього розкриття.

НП(С)БО 7 “Основні засоби” та НП(С)БО 8 “Нематеріальні активи” регулюють облік відповідних груп активів. НП(С)БО 7 визначає порядок обліку, визнання, оцінки, переоцінки, амортизації та списання основних засобів, до яких належать будівлі, устаткування, транспортні засоби, а НП(С)БО 8 – нематеріальних активів, таких як інтелектуальні права, ліцензії, програмні продукти, торговельні марки тощо.

Запаси часто складають значну частину витрат підприємства. Для правильного відображення їх у бухгалтерському обліку необхідно керуватися НП(С)БО 9 “Запаси”, яке регламентує порядок визнання, оцінки та списання цих активів.

Ключові категорії фінансового обліку – доходи та витрати – регулюються відповідними стандартами. НП(С)БО 15 “Дохід” та НП(С)БО 16 “Витрати” встановлюють правила визнання, оцінки та класифікації цих елементів, забезпечуючи таким чином достовірне відображення фінансових результатів.

Порядок обліку податкових наслідків господарських операцій визначається НП(С)БО 17 “Податок на прибуток”. Цей стандарт регулює облік об’єктів, пов’язаних із податком на прибуток, а також вимоги до їх розкриття у фінансовій звітності [34].

Правила обліку витрат, пов’язаних із виплатами працівникам, зокрема зарплатою, преміями, відпустками та іншими виплатами встановлені НП(С)БО 26 “Виплати працівникам”.

Основою для організації обліку є план рахунків. Він забезпечує систематизацію облікових даних за видами активів, зобов’язань та операцій, що дозволяє коректно відображати господарську діяльність в обліку та звітності.

Внутрішні правила ведення обліку в організації викладені в наказі про облікову політику. Цей документ розробляється на основі чинного законодавства та стандартів бухгалтерського обліку враховуючи особливості діяльності компанії.

Міжнародні стандарти фінансової звітності є важливими для забезпечення єдності та прозорості фінансової звітності, особливо для підприємств, які ведуть діяльність на міжнародному рівні або мають іноземних інвесторів. Вони покликані уніфікувати підходи до обліку та звітності, забезпечуючи порівнянність і зрозумілість фінансових звітів, незалежно від країни походження. Розглянемо більш детально окремі МСБО, що регулюють облік витрат та доходів.

МСБО 1 “Подання фінансових звітів” встановлює єдині правила для складання звітності, забезпечуючи її уніфікацію та зрозумілість для всіх користувачів.

Правила обліку запасів і основних засобів деталізуються у МСБО 2 “Запаси” та МСБО 16 “Основні засоби”. Ці стандарти встановлюють вимоги до оцінки, класифікації та розкриття інформації про ці активи у фінансових звітах.

МСБО 18 “Дохід” визначає правила обліку доходів, які підприємство отримує від продажу товарів, надання послуг та використання своїх активів іншими суб'єктами, що призводить до отримання відсотків, роялті та дивідендів [16].

Виплати працівникам відображаються відповідно до МСБО 19 “Виплати працівникам”. Зокрема, встановлено, що підприємство має визнавати зобов'язання у випадку, коли працівник надає послугу в обмін на виплати, а також відображати витрати, якщо підприємство отримує економічну вигоду від цієї послуги [39].

МСБО 23 “Витрати за позиками” регулює облік витрат, що виникають від позик, пов'язаних з придбанням, будівництвом або виробництвом активів, які є складовою частиною їхньої собівартості [40].

Загалом, сукупність зазначених нормативних документів формує системний підхід до обліку й аудиту витрат і доходів, сприяючи їх достовірному відображенню в обліку та звітності. Систематизовану інформацію щодо нормативно-правового регулювання цих аспектів наведено в табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Основні нормативно-правові документи, що регулюють облік та аудит витрат і доходів

№ з/п	Назва документа	Характеристика застосування
1.	Податковий кодекс України	Встановлює правила щодо справляння податку на прибуток, визначає порядок його адміністрування, ставку, коло платників, їх права й обов'язки, регулює компетенцію контролюючих органів, повноваження та обов'язки посадових осіб під час податкового контролю, а також передбачає відповідальність за порушення податкових норм
2.	Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”	Визначає правові основи для регулювання процесів організації та ведення бухгалтерського обліку, а також підготовки фінансової звітності в Україні

3.	Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”	Визначає правові основи для проведення незалежного аудиту фінансової звітності, встановлює вимоги до аудиторських організацій та аудиторів, регулює порядок проведення аудиторських перевірок та відповідальність за їх результати
4.	НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”	Визначає основні цілі та склад фінансової звітності, принципи її складання, а також встановлює вимоги до визнання та розкриття її складових
5.	НП(С)БО 7 “Основні засоби”	Встановлює методологічні засади обліку основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та незавершених капітальних інвестицій, а також вимоги до їх розкриття у фінансовій звітності
6.	НП(С)БО 8 “Нематеріальні активи”	Встановлює методологічні засади обліку нематеріальних активів і незавершених капітальних інвестицій, а також вимоги до їх розкриття у фінансовій звітності
7.	НП(С)БО 9 “Запаси”	Встановлює методологічні засади обліку запасів та визначає вимоги до їх розкриття у фінансовій звітності
8.	НП(С)БО 15 “Дохід”	Встановлює методологічні засади обліку доходів підприємства та визначає вимоги до їх розкриття у фінансовій звітності
9.	НП(С)БО 16 “Витрати”	Встановлює методологічні засади обліку витрат підприємства та визначає вимоги до їх розкриття у фінансовій звітності
10.	НП(С)БО 17 “Податок на прибуток”	Визначає методологічні підходи до обліку витрат і доходів, а також активів і зобов'язань, що виникають у зв'язку з податком на прибуток та встановлює вимоги щодо їх розкриття у фінансовій звітності
11.	НП(С)БО 26 “Виплати працівникам”	Визначає методологічні підходи до обліку виплат за виконану працівниками роботу та визначає вимоги до їх розкриття у фінансовій звітності
12.	МСБО 1 “Подання фінансових звітів”	Визначає основні вимоги до подання фінансової звітності, надає вказівки щодо її структури та встановлює мінімальні вимоги до її змісту
13.	МСБО 2 “Запаси”	Містить рекомендації щодо визначення собівартості та визнання витрат на подальших етапах, зокрема щодо часткового списання до чистої вартості реалізації
14.	МСБО 16 “Основні засоби”	Встановлює порядок визнання активів, визначення їх балансової вартості та нарахування амортизації, а також регулює облік збитків, що виникають через зменшення корисності цих активів
15.	МСБО 18 “Дохід”	Встановлює підходи до обліку доходу, який виникає внаслідок різних операцій та подій
16.	МСБО 19 “Виплати працівникам”	Регулює облік виплат працівникам
17.	МСБО 23 “Витрати на позики”	Регулює облік витрат на позики

18.	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Застосовується підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (за винятком банків та бюджетних установ) незалежно від їх форми власності, організаційно-правової структури і виду діяльності, а також філіями, відділеннями та іншими підрозділами, виділеними на окремий баланс
19.	Наказ про облікову політику	Встановлює внутрішні правила та процедури обліку витрат і доходів, яких необхідно дотримуватися на підприємстві

Джерело: систематизовано автором на основі [1-4, 15-16, 30-41]

Таким чином, облік й аудит витрат і доходів в Україні регулюються комплексом законів, нормативних актів та стандартів, що забезпечують правильне і прозоре відображення витрат і доходів у фінансовій звітності, а також проведення ефективного аудиту для підтвердження достовірності цієї інформації.

Дотримання нормативно-правових вимог у сфері обліку й аудиту забезпечує не лише правильність фінансових даних, а й підвищує довіру до підприємства з боку державних органів, партнерів та інвесторів. Це сприяє стабільному розвитку підприємства, зниженню фінансових ризиків та зміцненню його репутації на ринку.

Для забезпечення ефективного функціонування підприємств та уникнення юридичних і фінансових проблем необхідно чітко дотримуватись вимог законодавства, а також своєчасно проводити аудит фінансової звітності, що дозволить вчасно виявляти й усувати можливі порушення.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ “СТАНІСЛАВСЬКИЙ”

2.1. Особливості організації обліку витрат і доходів підприємства

У сучасних умовах господарювання фінансовий результат підприємства, виражений у вигляді прибутку або збитку, є основним критерієм ефективності його функціонування. Він визначається на основі співвідношення доходів і витрат, тому правильна організація обліку цих показників має важливе значення для забезпечення точності фінансової звітності, оцінки ефективності роботи та ухвалення стратегічних рішень щодо подальшого розвитку підприємства.

Раціональна система обліку витрат і доходів гарантує відповідність звітності законодавчим вимогам та стандартам обліку. Вона сприяє своєчасному виявленню відхилень від запланованих показників, їх аналізу та прийняттю рішень щодо зниження затрат і підвищення доходів. Таким чином, ефективний підхід до обліку витрат і доходів безпосередньо впливає не лише на точність фінансових даних, а й на загальні результати діяльності підприємства.

Тож розглянемо особливості організації обліку витрат і доходів на прикладі фінансово-господарської діяльності ТОВ “Станіславський”.

ТОВ “Станіславський” набуло статусу юридичної особи після державної реєстрації 1 серпня 2008 року. Його діяльність регулюється Статутом, який містить основні положення щодо заснування, ведення господарської діяльності та можливі умови припинення функціонування Товариства.

Досліджуване підприємство є одним із провідних виробників хлібобулочних та кондитерських виробів в Івано-Франківській області. Основний вид діяльності підприємства – виробництво хліба та хлібобулочних виробів, а також борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання (КВЕД 10.71). Ця діяльність дозволяє компанії

забезпечувати потреби ринку в якісних хлібобулочних і кондитерських виробках, що користуються стабільним попитом як серед індивідуальних споживачів, так і організацій, що працюють у сфері громадського харчування.

Крім того, підприємство займається лісозаготівлею, виробництвом м'яса, діяльністю посередників у торгівлі товарами широкого асортименту, організацією конгресів і торговельних виставок, роздрібною торгівлею продуктами харчування, іншими пасажирськими наземними перевезеннями, допоміжною діяльністю у сфері транспорту, наданням інформаційних послуг, архітектурною діяльністю, забором та постачанням води, будівництвом житлових і нежитлових будівель, доріг, автострад та трубопроводів.

Метою діяльності підприємства є забезпечення споживачів якісною продукцією за доступними цінами. Для досягнення цієї мети ТОВ “Станіславський” впроваджує передові технології виробництва, розширює асортимент продукції та працює над розвитком нових категорій товарів. Статутний капітал компанії становить 9 000 000 грн. і повністю внесений засновниками.

ТОВ “Станіславський” здійснює свою діяльність на загальній системі оподаткування та є платником податку на додану вартість, податку на прибуток, екологічного податку, рентної плати та інших обов'язкових платежів.

Підприємство має значну кількість працівників, що забезпечує ефективне функціонування всіх виробничих і управлінських процесів. Як податковий агент, воно також утримує та перераховує податок з доходів фізичних осіб, військовий збір, а також нараховує і сплачує єдиний соціальний внесок за своїх працівників.

На досліджуваному підприємстві застосовується автоматизована форма ведення обліку. Для цього використовуються сучасні програмні продукти, зокрема “BAS Бухгалтерія” – для обліку та “М.Е.Дос” – для електронного документообігу та подання звітності. Використання цих програм дозволяє знижувати ймовірність помилок, прискорювати обробку даних та забезпечувати своєчасне подання звітності.

Організація бухгалтерського обліку являє собою процес створення та впровадження системи, яка забезпечує точний і своєчасний збір, реєстрацію, зберігання, обробку та аналіз фінансової інформації про діяльність підприємства. Вона включає в себе розробку відповідних документів, політик, стандартів та процедур для забезпечення ефективного і відповідного вимогам законодавства ведення обліку доходів, витрат, активів і зобов'язань компанії [22].

Основною метою організації обліку витрат і доходів є забезпечення своєчасного та достовірного відображення інформації про ці показники, що дає змогу здійснювати ефективний контроль за їх динамікою та ухвалювати обґрунтовані рішення щодо їх оптимізації. Крім того, важливим також є формування об'єктивного фінансового результату, що відображає реальну економічну ситуацію підприємства.

Завдання організації обліку витрат і доходів полягають у наступному:

- забезпечення належного документального оформлення та своєчасного відображення усіх операцій, які стосуються доходів та витрат;
- створення ефективної системи планування та прогнозування доходів і витрат як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі;
- розробка чіткої методології обліку для кожного виду доходів і витрат;
- розподіл доходів і витрат відповідно до визначених класифікаційних груп;
- здійснення точного розрахунку фінансових результатів за різними напрямками діяльності та в цілому по підприємству, а також контроль за коректним визначенням фінансового результату до оподаткування та правильністю нарахування податкових зобов'язань;
- надання повної та достовірної інформації щодо стану доходів, витрат і чистого прибутку або збитку для ефективного управління підприємством.

Забезпечення виконання цих завдань сприяє ухваленню обґрунтованих рішень щодо оптимізації витрат і максимізації доходів та ефективному управлінню фінансовими результатами організації.

Структура бухгалтерії – це організаційна схема, що визначає розподіл функцій, обов'язків та відповідальності серед працівників бухгалтерського відділу. На досліджуваному підприємстві структура облікового апарату базується на централізованій системі бухгалтерського обліку, де всі облікові функції зосереджені в єдиному бухгалтерському підрозділі, який підпорядковується головному бухгалтеру. Останній здійснює загальне управління бухгалтерським обліком, контролює правильність і своєчасність ведення обліку, а також відповідає за складання звітності. Детальніше структуру бухгалтерії обраного підприємства наведено на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Структура облікового апарату ТОВ “Станіславський”

Важливим внутрішнім документом, який регламентує порядок обліку доходів, витрат і фінансових результатів є Наказ про облікову політику. Цей документ затверджується керівником підприємства. Він містить основні принципи та методи організації обліку, обрані з числа тих варіантів, які дозволяє чинне законодавство. Вибір методів здійснюється з урахуванням точності відображення інформації, що забезпечує достовірність фінансової звітності.

Облікова політика розробляється відповідно до вимог Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” та кожного конкретного НП(С)БО. Окрім того, вона має враховувати специфіку діяльності підприємства, зокрема його форму власності, галузеву приналежність,

організаційну структуру та інші фактори, що впливають на вибір методів обліку та оцінки.

Дотримання обраної облікової політики є обов'язковим для підприємства протягом тривалого періоду. Зміни в даному документі можливі лише в ситуаціях, передбачених НП(С)БО 6 “Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах” [22].

У наказі про облікову політику важливо чітко сформулювати основні принципи обліку доходів, витрат і фінансових результатів. Основні положення можуть включати:

- методику оцінки рівня виконання робіт і надання послуг, якщо дохід формується відповідно до цього показника;
- порядок визнання доходів за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова), включаючи моменти визнання та оцінки;
- використання рахунків класу 8 та/або 9 відповідно до плану рахунків;
- структуру змінних і постійних загальновиробничих витрат із визначенням бази їх розподілу;
- статті калькуляції виробничої собівартості;
- вибір методів нарахування амортизації;
- порядок закриття рахунків доходів і витрат для формування фінансових результатів;
- принципи обліку нерозподіленого прибутку або непокритих збитків;
- регламент виплат, що здійснюються за рахунок прибутку;
- форми внутрішньої звітності.

Згідно з наказом про облікову політику ТОВ “Станіславський”, витрати обліковуються на рахунках 9 класу “Витрати діяльності”. Визнання витрат проводиться одночасно з визнанням доходу, на який ці витрати були понесені. Оскільки продукція підприємства характеризується коротким терміном реалізації, то витрати визнаються у тому ж звітному періоді, коли вони виникли.

Це дозволяє забезпечити точність обліку витрат, їх співвідношення з доходами та коректне відображення фінансових результатів.

На підприємстві витрати класифікуються та розподіляються за різними ознаками з урахуванням як вимог законодавства, так і потреб управлінського обліку для точного визначення собівартості продукції.

Для розподілу загальновиробничих витрат ТОВ “Станіславський” використовує прямі матеріальні витрати, які складають частину виробничої собівартості звітного періоду.

Процес калькулювання собівартості продукції на товаристві здійснюється з використанням нормативного методу, який передбачає встановлення і застосування норм витрат на сировину, матеріали, працю та інші ресурси. Порівняння фактичних витрат із нормативними дозволяє своєчасно виявляти відхилення і здійснювати їх аналіз, що сприяє оптимізації витрат і покращенню результативності та ефективності виробничих процесів.

Амортизація основних засобів та нематеріальних активів на досліджуваному підприємстві нараховується за допомогою прямолінійного методу, який передбачає рівномірний розподіл вартості активу на протязі його корисного строку служби. Для малоцінних необоротних матеріальних активів ТОВ “Станіславський” застосовує метод 100% нарахування амортизації в першому місяці експлуатації, що дозволяє швидко визнати витрати на ці активи в обліку.

Первинні документи займають важливе місце в обліковому процесі, оскільки саме на їх основі здійснюються всі бухгалтерські записи. Вони виступають підтвердженням правильності та законності проведення господарських операцій.

Для належного документування операцій, пов’язаних із обліком доходів, витрат і фінансових результатів, застосовуються різні види первинних документів. Так, основними документами для обліку доходів є виписка банку, прибутковий касовий ордер, накладна, рахунок-фактура та ін. [42].

Банківська виписка відображає всі операції з коштами на рахунках в банках, в той час як прибутковий касовий ордер фіксує надходження готівки на підприємство. Накладна, у свою чергу, документує факт передачі товарно-матеріальних цінностей, що також є частиною обліку доходів від реалізації продукції або послуг. Рахунок-фактура містить реквізити та суму до оплати, проте цей документ не є підставою для бухгалтерських записів, оскільки не підтверджує фактичне виконання господарської операції.

Для обліку відпуску сировини і матеріалів на виробництво застосовують накладну-вимогу на відпуск матеріалів, лімітно-забірну картку, акт-вимогу тощо [42]. Накладна-вимога оформлюється для відпуску матеріалів зі складу у виробництво або їх внутрішнього переміщення. Для багаторазового відпуску матеріалів використовують лімітно-забірну картку, яка дозволяє контролювати витрати в межах встановлених лімітів. Акт-вимога оформляється при додатковому відпуску матеріалів понад план або заміні матеріалів, обґрунтовуючи додаткові витрати сировини в процесі виробництва.

Документування витрат на оплату праці починається з табеля обліку робочого часу та нарядів на відрядну роботу. Ці документи дають змогу точно зафіксувати кількість відпрацьованих годин або днів, а також обсяг виконаної роботи. На основі цих даних складаються відомості нарахування заробітної плати, що містять інформацію про суму нарахованих виплат, утримання з зарплати та інші відрахування.

Розрахунок амортизації основних засобів надає точну інформацію щодо зносу основних засобів і допомагає правильно розподіляти витрати на амортизацію в бухгалтерському обліку [44].

Що стосується витрат на послуги сторонніх організацій, то для їх обліку використовуються накладні, акти приймання-передачі виконаних робіт (послуг), рахунки-фактури. Собівартість продукції обчислюється на основі розрахунків бухгалтерії, довідок та калькуляцій, що включають як планові, так і фактичні дані щодо витрат на виготовлення продукції. При реалізації оформляють видаткові накладні, товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури. Вони

підтверджують факт продажу продукції, її переміщення та вартість, що є необхідним для правильного обліку доходу від реалізації.

Отже, кожен первинний документ, що фіксує господарські операції, має важливе значення для забезпечення точності й правдивості облікових даних, а також для підтвердження законності доходів і витрат підприємства. Узагальнення основних первинних документів з обліку доходів, витрат і фінансових результатів наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні первинні документи з обліку доходів, витрат і фінансових результатів

№ з/п	Об'єкт обліку	Первинний документ
1.	Дохід від реалізації готової продукції	Виписка банку, прибутковий касовий ордер, накладна, рахунок-фактура
2.	Відпуск сировини і матеріалів на виробництво	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, лімітно-забірна картка, акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів
3.	Витрати на оплату праці та соціальне страхування	Табель обліку використання робочого часу, наряд на відрядну роботу (індивідуальний або для бригади), відомість нарахування заробітної плати, листок непрацездатності і ін.
4.	Амортизація	Розрахунок амортизації основних засобів
5.	Послуги сторонніх організацій	Накладна, акт приймання виконаних робіт (послуг), рахунок-фактура
6.	Собівартість готової продукції	Розрахунок бухгалтерії, довідка бухгалтерії, планова та фактична калькуляція, матеріальний звіт
7.	Реалізація готової продукції	Видаткова накладна, товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура і ін.

Джерело: систематизовано автором на основі [42, 43]

Таким чином, організація обліку витрат і доходів підприємства є важливим аспектом, який визначається сукупністю методів і процедур, що застосовуються для збору, реєстрації та аналізу інформації про витрати, доходи та прибутки або збитки підприємства.

Ефективна система організації обліку витрат і доходів забезпечує успішне функціонування підприємства. Належна організація цього процесу дозволяє не лише точно відображати всі господарські операції, але й оперативно визначати

фінансові результати, забезпечуючи керівництво необхідною інформацією для стратегічного планування та управлінських рішень.

2.2. Синтетичний та аналітичний облік витрат і доходів від операційної діяльності підприємства

Облік витрат і доходів від операційної діяльності є ключовим елементом для забезпечення ефективного функціонування компанії. Він є основою для контролю за фінансовими результатами та плануванням майбутньої діяльності. Точне відображення всіх витрат та фінансових надходжень, що виникають у процесі основної діяльності, дає змогу своєчасно оцінити ефективність роботи компанії і на основі цієї інформації ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення, які визначають її подальший розвиток.

Ефективна система обліку витрат і доходів має критичне значення для підтримання фінансової стійкості підприємства та мінімізації фінансових ризиків. Вона дозволяє оперативно реагувати на зміни у фінансовому стані та вчасно виявляти відхилення від запланованих показників. Завдяки оперативному виявленню негативних тенденцій у витратах і доходах можна вчасно коригувати стратегії управління і підвищувати ефективність діяльності. Це допомагає підприємству залишатися конкурентоспроможним та досягати довгострокового успіху на ринку.

Розглянемо методику обліку витрат і доходів на прикладі ТОВ “Станіславський”.

Облік доходів від операційної діяльності на досліджуваному підприємстві ведеться на рахунках 7 класу, а саме:

- 1) дохід від реалізації готової продукції (701 рах.);
- 2) інший операційний дохід (71 рах.).

Основну частку в загальному обсязі доходів ТОВ “Станіславський” займає дохід від реалізації готової продукції. Дохід визнається в момент, коли

виконуються всі умови для цього: покупець приймає на себе ризики та переваги, що виникають від володіння товаром, підприємство втрачає контроль над ним, сума доходу може бути чітко визначена, а також є впевненість у тому, що угода спричинить зростання економічних вигод та витрати можна буде точно оцінити.

Кореспонденції рахунків з обліку доходу від реалізації готової продукції наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Основні кореспонденції рахунків з обліку доходу від реалізації готової продукції на ТОВ “Станіславський”

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
Реалізація продукції з подальшою оплатою			
1.	Відображено дохід від реалізації хліба	361	701
2.	Відображено ПЗ з ПДВ	701	6412
3.	Отримано грошові кошти	301, 311	361
4.	Відображено собівартість реалізованого хліба	901.1	26.1
5.	Списано дохід на фінансовий результат	701	791
6.	Списано собівартість реалізованого хліба	791	901.1
Реалізація продукції за рахунок попередньо отриманого авансу			
1.	Отримано передоплату	301, 311	681
2.	Відображено ПЗ з ПДВ	643	6412
3.	Відвантажено хліб	361	701
4.	Списано відображену раніше суму ПЗ з ПДВ	701	643
5.	Відображено собівартість реалізованого хліба	901.1	26.1
6.	Відображено взаємозалік заборгованостей	681	361
7.	Списано дохід на фінансовий результат	701	791
8.	Списано собівартість реалізованого хліба	791	901.1

Рахунок 71 “Інший операційний дохід” використовується для відображення доходів, які не пов’язані безпосередньо з реалізацією готової продукції, але є результатом основної діяльності компанії. До таких доходів, зокрема, належать: доходи від операцій з іноземною валютою, доходи від продажу іншого оборотного майна, орендна плата за надання майна в оренду, доходи від коливань валютних курсів, а також штрафи та інші санкції, що виникають через порушення умов договорів тощо.

Типові кореспонденції рахунків, що використовуються для обліку іншого операційного доходу на досліджуваному підприємстві подано в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

**Основні кореспонденції рахунків з обліку іншого операційного доходу
на ТОВ “Станіславський”**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено дохід від реалізації іноземної валюти	311	711
2.	Відображено дохід від реалізації запасних частин	361	712
3.	Відображено ПЗ з ПДВ	712	6412
4.	Отримано грошові кошти	311	361
5.	Нараховано плату за оренду приміщення	377	713
6.	Відображено ПЗ з ПДВ	713	6412
7.	Отримано орендну плату	311	377
8.	Відображено дохід від операційної курсової різниці, що виникла в результаті збільшення обмінного курсу	312	714
9.	Списано дохід на фінансовий результат	71	791

Облік витрат від операційної діяльності на ТОВ “Станіславський” ведеться на рахунках класу 9 “Витрати діяльності” у розрізі:

- 1) незавершене виробництво (23 рах.);
- 2) собівартість реалізованої готової продукції (901 рах.);
- 3) адміністративні витрати (92 рах.);
- 4) витрати на збут (93 рах.);
- 5) інші витрати операційної діяльності (94 рах.);
- 6) витрати з податку на прибуток (98 рах.).

Рахунок 23 “Виробництво” призначений для обліку затрат на виробництво. У дебеті цього рахунку накопичуються всі прямі витрати, що виникають в процесі виробництва, а також розподілені загальновиробничі витрати та втрати, спричинені браком продукції через технологічні причини. За кредитом рахунку обліковується фактична собівартість продукції, що вийшла з виробництва.

Згідно НП(С)БО 16 “Витрати” витрати визнаються у тому ж періоді, коли вони понесені, разом з визнанням доходу, який має бути отриманий в результаті цих витрат [3]. На ТОВ “Станіславський” процес реалізації готової продукції відбувається безпосередньо в день її виготовлення, тому всі виробничі витрати визнаються саме в цей день.

Для більш детального обліку витрат до рахунку 23 відкриваються аналітичні рахунки у розрізі окремих виробів. Такий підхід дозволяє точно відстежувати витрати на кожен вид продукції, здійснювати правильний розрахунок собівартості, оцінювати рентабельність кожного виду виробництва та своєчасно коригувати витрати для досягнення оптимальних фінансових результатів підприємства.

Аналітику до рахунку 23 “Виробництво”, яку передбачено в робочому плані рахунків ТОВ “Станіславський” наведено в табл. 2.4. Аналогічним чином здійснюється відкриття аналітичних рахунків для рахунків 26 “Готова продукція” та 901 “Собівартість реалізованої готової продукції”.

Таблиця 2.4

**Витяг з робочого плану рахунків ТОВ “Станіславський” у частині
витрат на виробництво**

Синтетичні рахунки	Субрахунки	Аналітичні рахунки	
		За видами реалізованої готової продукції	За видами виробленої продукції
23 “Виробництво”	231 “Основне виробництво”	231.1 “Хліб”	231.11 “Хліб пшеничний Кайзерівський”
			231.12 “Хліб бездріжджовий Станіславський”
			231.13 “Хліб Молочний”
		231.2 “Булочні вироби”	231.21 “Булочка Сімейна”
			231.22 “Булочка Сніданкова”
			231.23 “Булочка Ромашка”
		231.3 “Печиво”	231.31 “Печиво асорті Святкове”
			231.32 “Печиво асорті Шоколадне”
			231.33 “Печиво асорті Класичне”
		231.4 “Кондитерські вироби”	231.41 “Спартак”
			231.42 “Наполеон”
			231.43 “Сирник з росою”
		231.5 “Трінки”	231.51 “Трінки пшеничні зі смаком сиру/100 гр”
			231.52 “Трінки житні зі смаком часникового соусу/100 гр”
		231.6 “Вироби на замовлення”	В розрізі замовлень

Після завершення виробничого циклу на підприємстві всі витрати переносяться в дебет рахунку 26 “Готова продукція”, при цьому залишки незавершеного виробництва на рахунку 23 відсутні. Такий порядок обліку зумовлений специфікою діяльності підприємства, яка характеризується швидкими виробничими циклами та необхідністю оперативної реалізації готової продукції. Вироблена продукція має обмежений строк зберігання, і її тривале утримання на складах призводить до збільшення додаткових витрат для підприємства.

У табл. 2.5. представлено основні господарські операції, що стосуються обліку виробничих витрат підприємства.

Таблиця 2.5

**Основні кореспонденції рахунків з обліку витрат виробництва
на ТОВ “Станіславський”**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Списано прямі матеріальні витрати	231.1-231.6	20, 22, 25
2.	Списано прямі витрати на оплату праці	231.1-231.6	661
3.	Проведено нарахування ЄСВ	231.1-231.6	651
4.	Нараховано знос виробничого устаткування	231.1-231.6	131
5.	Списано розподілені ЗВВ	231.1-231.6	91
6.	Списано нерозподілені ЗВВ	901	91
7.	Списано партію продукції, що підгоріла	231.1-231.6	24
8.	Списано транспортно-заготівельні витрати	231.1-231.6	289
9.	Оприбутковано готову продукцію	26.1-26.6	231.1-231.6

Для цілей бухгалтерського обліку витрат, пов’язаних із реалізацією продукції, використовується субрахунок 901 “Собівартість реалізованої готової продукції”. На цей рахунок списується вартість продукції, яка була фактично реалізована, а також та, що була пошкоджена або не реалізована у встановлені строки. Наприкінці звітного періоду загальна сума, яка накопичилася в дебеті цього субрахунку, переноситься на рахунок фінансових результатів для визначення підсумкових показників діяльності підприємства.

Основні бухгалтерські проведення, що відображають облік собівартості реалізованої продукції на ТОВ “Станіславський” наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Основні кореспонденції рахунків з обліку собівартості реалізованої продукції на ТОВ “Станіславський”

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Оприбутковано Хліб пшеничний “Кайзерівський”	26.11	231.11
2.	Оприбутковано Хліб бездріжджовий “Станіславський”	26.12	231.12
3.	Списано собівартість Хліба пшеничного “Кайзерівського”	901.11	26.11
4.	Списано собівартість Хліба бездріжджового “Станіславського”	901.12	26.12
5.	Списано фасувальні пакети на собівартість реалізованого хліба	901.11 901.12	204 204
6.	Списано собівартість реалізації на фінансовий результат	791 791	901.11 901.12

Витрати, пов'язані з адміністративною діяльністю обліковуються на рахунку 92 “Адміністративні витрати”. Цей рахунок фіксує витрати, які підтримують організаційні та управлінські функції, необхідні для стабільної роботи підприємства в цілому. Адміністративні витрати мають загальний характер і сприяють забезпеченню ефективної роботи всіх підрозділів підприємства.

Аналітичний облік за рахунком 92 на ТОВ “Станіславський” ведеться за різними напрямками витрат:

- 92.1 “Зарплата адміністративного персоналу”;
- 92.2 “Відрахування на соціальні заходи”;
- 92.3 “Оренда та обслуговування адміністративних приміщень”;
- 92.4 “Комунальні послуги”;
- 92.5 “Зв'язок та поштові послуги”;
- 92.6 “Плата за РКО та інші послуги банків”;
- 92.7 “Податки, збори та інші платежі”;
- 92.8 “Амортизація обладнання адміністративного призначення”;
- 92.9 “Інші адміністративні витрати”.

Облік витрат, пов'язаних зі збутом, здійснюється на рахунку 93 “Витрати на збут”. Аналітичний облік за цим рахунком ведеться за окремими статтями витрат, зокрема: витрати на транспортування та доставку продукції покупцям, зберігання, пакування, рекламні та маркетингові заходи, оплату праці персоналу, зайнятого збутом, комісійні виплати посередникам, а також інші витрати, що виникають у процесі реалізації продукції.

Накопичені витрати реєструються за дебетом рахунків 92 та 93, а по завершенню звітного періоду сума цих витрат переноситься на фінансовий результат підприємства, що дозволяє правильно визначити прибуток або збиток за підсумками діяльності.

Типові кореспонденції рахунків, що використовуються для обліку адміністративних витрат та витрат на збут на досліджуваному підприємстві подано в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Основні кореспонденції рахунків з обліку адміністративних витрат і витрат на збут на ТОВ “Станіславський”

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано зарплату адмінперсоналу	92	661
2.	Нараховано ЄСВ	92	651
3.	Нараховано знос адміністративного устаткування	92	131
4.	Відображено плату за РКО	92	311
5.	Відображено послуги сторонніх організацій для адміністративних потреб	92	631, 685
6.	Нараховано зарплату працівникам відділу збуту	93	661
7.	Нараховано ЄСВ	93	651
8.	Відображено витрати на рекламу	93	685
9.	Відображено вартість пакувальних матеріалів у складі витрат на збут	93	204
10.	Списано витрати на фінансовий результат	791	92, 93

Облік інших витрат операційної діяльності ведеться на рахунку 94 “Інші витрати операційної діяльності”. На цьому рахунку обліковуються витрати, що не належать до виробничих, адміністративних чи збутових, але виникають у процесі основної діяльності підприємства.

Бухгалтерські проведення з обліку даних витрат наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Основні кореспонденції рахунків з обліку інших витрат операційної діяльності на ТОВ “Станіславський”

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено витрати, пов'язані з розробками	941	20, 631, 685
2.	Списано собівартість іноземної валюти	942	334
3.	Списано собівартість реалізованих запасних частин	943	207
4.	Відображено втрати від операційної курсової різниці, що виникла в результаті зниження обмінного курсу	945	312
5.	Виявлено нестачу борошна під час інвентаризації	947	201
6.	Визнано обов'язок сплати штрафу за невиконання умов договору	948	631, 685
7.	Списано витрати на фінансовий результат	791	94

Облік витрат з податку на прибуток проводиться на рахунку 98 “Податок на прибуток”. Цей рахунок застосовується для фіксації суми податку, нарахованої за результатами податкового періоду відповідно до норм податкового законодавства та НП(С)БО 17.

Особливості відображення цих витрат в обліку ТОВ “Станіславський” подано в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Основні кореспонденції рахунків з обліку податку на прибуток на ТОВ “Станіславський”

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено нерозподілений прибуток звітного періоду	791	441
2.	Відображено податок на прибуток підприємства	98	6413
3.	Списано витрати з податку на прибуток на фінансовий результат	791	98

Аналітичний облік доходів і витрат на ТОВ “Станіславський” здійснюється для детального контролю за кожною статтею цих об'єктів. Облік доходів організовується за категоріями реалізованої продукції, послуг, регіонами продажу та іншими напрямками, що визначаються стратегією підприємства.

Такий підхід дозволяє не лише оцінити загальний дохід, але й проаналізувати ефективність діяльності підприємства в різних сегментах.

Облік витрат здійснюється за підрозділами, цехами, видами продукції та статтями витрат, що забезпечує ретельний моніторинг на кожному етапі діяльності. Зокрема, аналітичний облік витрат на виробництво ведеться за кожним видом виробу, що сприяє точному визначенню собівартості. Адміністративні витрати обліковуються за статтями, пов'язаними з управлінням, а витрати на збут – за статтями відділу збуту. Така деталізація обліку допомагає своєчасно виявляти резерви та вживати заходи для оптимізації витрат і підвищення рентабельності.

Таким чином, правильна та ефективна система обліку доходів і витрат слугує основою для втілення стратегічних планів підприємства, сприяючи зміцненню його фінансової стійкості та підвищенню конкурентоспроможності.

2.3. Методичні особливості формування, розподілу і використання фінансового результату підприємства в системі обліку та звітності

Розкриття інформації про витрати і доходи у фінансовій звітності є важливим аспектом діяльності будь-якого підприємства, оскільки саме ці показники відображають його фінансовий стан і ефективність господарювання. Чітке та прозоре облікове відображення витрат і доходів дозволяє керівництву підприємства оцінити рентабельність бізнесу, визначити рівень прибутковості та виявити можливі фінансові ризики. Крім того, інформація у фінансовій звітності є важливою для інвесторів та партнерів, які оцінюють ефективність управління та ухвалюють рішення щодо подальшої співпраці чи інвестування.

Правильне розкриття інформації про витрати і доходи сприяє дотриманню законодавчих вимог та стандартів бухгалтерського обліку, що зменшує ризики штрафних санкцій і фінансових порушень. Прозорість фінансової інформації підвищує довіру до підприємства з боку кредиторів, державних органів та

громадськості, що, у свою чергу, зміцнює його ринкові позиції та сприяє довгостроковій стабільності бізнесу.

Фінансовий результат ТОВ “Станіславський” формується як різниця між отриманими доходами та понесеними витратами. Основну частину надходжень складає чистий дохід від реалізації продукції, доповнений іншими операційними доходами, а витратна частина включає собівартість реалізації, адміністративні, збутові та інші операційні витрати, а також витрати з податку на прибуток. Співвідношення доходів і витрат дозволяє встановити фінансовий результат до оподаткування, після чого розраховуються податкові зобов’язання, що визначають остаточний чистий прибуток підприємства.

Фінансові результати підприємства обліковуються на рахунку 79 “Фінансові результати”. У дебеті цього рахунку фіксуються суми, що виникають у результаті закриття рахунків обліку витрат, а також нарахований податок на прибуток. Кредитова частина містить суми, що стосуються закриття рахунків доходів. Під час завершального етапу обліку фінансового результату, остаточне сальдо рахунку 79 переноситься на рахунок 44 “Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)” (рис. 2.2).

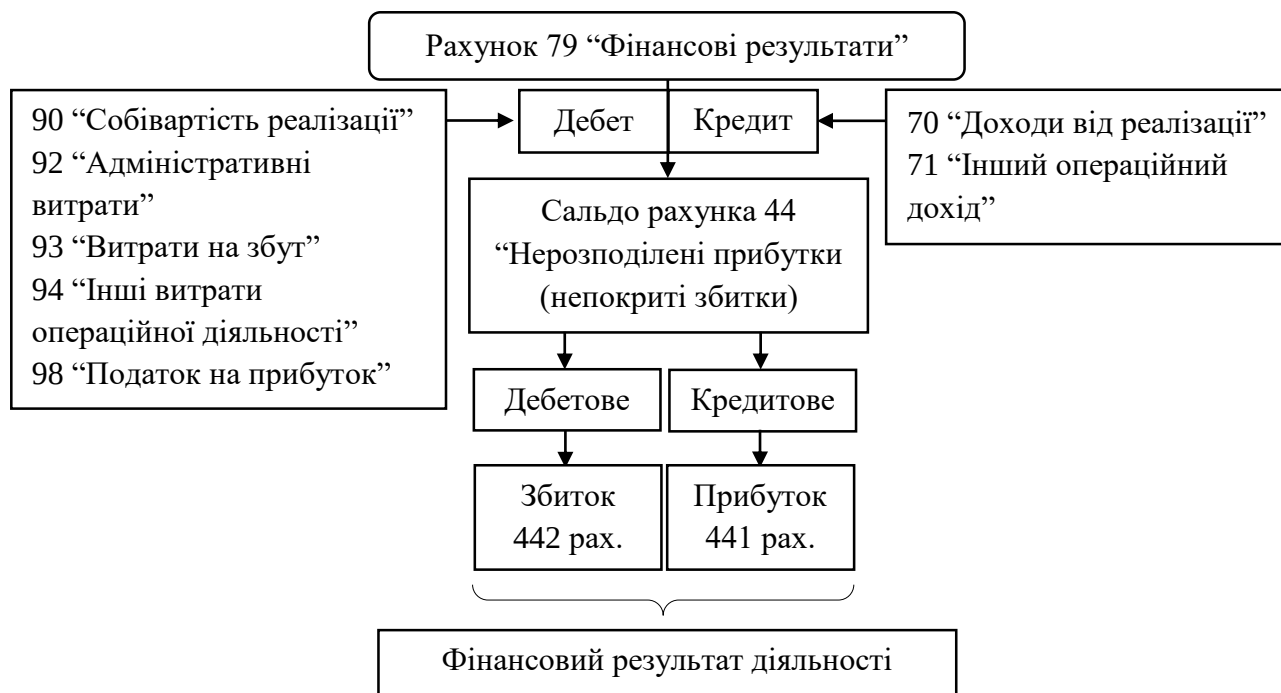

Рис. 2.2. Схема формування фінансових результатів на ТОВ “Станіславський”

На рахунку 44 здійснюється систематизація фінансових наслідків діяльності підприємства, що відображаються через відповідні субрахунки. Субрахунок 441 “Прибуток нерозподілений” зображає наявність нерозподіленого прибутку підприємства. Субрахунок 442 “Непокриті збитки” фіксує непокриті збитки, які покриваються за рахунок нерозподіленого прибутку, резервного або іншого капіталу. Субрахунок 443 “Прибуток, використаний в звітному періоді” зображає використання прибутку в межах звітного періоду, зокрема на нарахування дивідендів, відрахування у резервний капітал або інші цілі. Сальдо на цьому субрахунку на кінець року закривається через кореспонденцію з субрахунками 441 або 442.

У табл. 2.10 подано узагальнені кореспонденції рахунків, що відображають процес формування фінансових результатів.

Таблиця 2.10

Основні кореспонденції рахунків з обліку формування фінансових результатів на ТОВ “Станіславський”

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено списання доходів на фінансовий результат: - Доходи від реалізації	701	791
	- Інший операційний дохід	71	791
2.	Відображено списання витрат на фінансовий результат: - Собівартість реалізації	791	901
	- Адміністративні витрати	791	92
	- Витрати на збут	791	93
	- Інші витрати операційної діяльності	791	94
3.	Нараховано податок на прибуток	98	6413
4.	Відображено списання витрат з податку на прибуток на фінансовий результат	791	98
5.	Визначено фінансовий результат – прибуток	791	441
6.	Визначено фінансовий результат – збиток	442	791

Фінансові результати підприємства відіграють ключову роль у забезпеченні його подальшого розвитку та стабільності. Їх використання залежить від стратегії підприємства, фінансового стану та потреб у розвитку.

ТОВ “Станіславський” суму нерозподіленого прибутку за мінусом податку на прибуток використовує за наступними напрямками (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Напрями використання нерозподіленого прибутку ТОВ “Станіславський”

№ з/п	Напрями використання
1.	Розподіл між власниками: використання частини нерозподіленого прибутку для розподілу між власниками підприємства
2.	Покриття збитків: перенаправлення прибутку для покриття збитків попередніх періодів
3.	Відрахування до резервного капіталу: направлення частини прибутку на формування резерву для забезпечення фінансової стабільності підприємства на випадок непередбачуваних ситуацій
4.	Реінвестування на збільшення статутного капіталу: спрямування нерозподіленого прибутку на зміцнення фінансової бази підприємства, що сприяє розширенню його можливостей для подальшого розвитку
5.	Інвестиції в розвиток: направлення частини прибутку на модернізацію виробництва, вдосконалення технологічних процесів, розширення асортименту продукції та покращення її якості
6.	Формування фондів соціального розвитку: використання прибутку на створення фондів для покращення умов праці, підтримки персоналу та благодійних проєктів

Бухгалтерські проведення з обліку використання нерозподіленого прибутку подано в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Основні кореспонденції рахунків з обліку використання нерозподіленого прибутку на ТОВ “Станіславський”

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано дивіденди власникам	443	671
2.	Покрито збитки за рахунок нерозподіленого прибутку	441	442
3.	Використано прибуток на створення резервного капіталу	443	43
4.	Збільшено статутний капітал за рахунок нерозподіленого прибутку	46 443	40 46
5.	Використаний прибуток списано за рахунок нерозподіленого прибутку	441	443
6.	Використаний прибуток списано на непокриті збитки	442	443

Фінансові результати підприємства знаходять своє відображення у більшості форм фінансової звітності відповідно до чинних нормативних актів України.

Зокрема, у Балансі (Звіті про фінансовий стан) виділяється стаття “Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)”, яка показує частину чистого

прибутку, що була спрямована на реінвестиції в розвиток підприємства та не була розподілена серед власників. У разі фінансових втрат компанії ця стаття містить суму непокритого збитку.

У Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) відображаються наступні статті щодо прибутку або збитку: “Валовий прибуток або збиток” (2090, 2095), “Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток або збиток)” (2190, 2195), “Фінансовий результат до оподаткування (прибуток або збиток)” (2290, 2295) та “Чистий фінансовий результат (прибуток або збиток)” (2350, 2355). Також звіт включає статті доходів, зокрема: “Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)” (2000), “Інші операційні доходи” (2120), а також витрат: “Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)” (2050), “Адміністративні витрати” (2130), “Витрати на збут” (2150), “Інші операційні витрати” (2180), “Витрати (дохід) з податку на прибуток” (2300).

Отже, формування фінансових результатів у системі обліку та звітності є базою для аналізу ефективності роботи підприємства. Точне та своєчасне відображення доходів і витрат відіграє ключову роль у визначенні реального фінансового стану. Раціональне управління доходами дозволяє підприємству забезпечувати стабільний розвиток, тоді як контроль за витратами сприяє підвищенню рентабельності та оптимізації ресурсів.

Застосування обґрунтованої облікової політики та дотримання принципів фінансового обліку забезпечує точне визначення фінансових результатів. Це, у свою чергу, створює основу для ухвалення зважених управлінських рішень, покращення результативності роботи та довгострокового розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 3

АУДИТ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ “СТАНІСЛАВСЬКИЙ”

3.1. Організація і методика аудиту витрат і доходів діяльності підприємства

Необхідність аудиту витрат і доходів в сучасних умовах господарювання зумовлена підвищеною увагою до прозорості фінансової діяльності підприємств. Аудит витрат і доходів сприяє виявленню невідповідностей, своєчасному усуненню помилок і зловживань, а також підвищенню довіри до фінансової звітності серед власників, керівництва та інвесторів.

Зростання вимог до якості облікової інформації зумовлює необхідність впровадження систематичного контролю за правильністю формування та відображення витрат і доходів. Аудит забезпечує не лише перевірку відповідності фінансових даних чинному законодавству, а й допомагає оптимізувати управлінські рішення, знизити ризики фінансових втрат та підвищити ефективність діяльності підприємства загалом. У результаті, аудит витрат і доходів виступає невід’ємною складовою системи внутрішнього контролю, що впливає на стабільність і розвиток підприємства.

Аудит витрат і доходів підприємства виконує важливу функцію контролю за достовірністю фінансової інформації та дотриманням принципів обліку, забезпечуючи основу для обґрунтованих управлінських рішень і зменшення ризиків у діяльності суб’єкта господарювання.

Основними завданнями аудиту є:

- перевірка правильності і повноти відображення витрат і доходів у бухгалтерському обліку відповідно до чинних нормативних документів;
- встановлення відповідності методів обліку вимогам чинного законодавства і стандартів;

- виявлення порушень, помилок та зловживань при формуванні витрат, доходів та фінансових результатів;
- аналіз структури, динаміки та обґрунтованості витрат і доходів;
- оцінка правильності класифікації та розподілу витрат і доходів за видами діяльності;
- формування об'єктивних висновків для керівництва щодо ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Послідовність проведення аудиту витрат і доходів передбачає чітке дотримання певних етапів, які забезпечують системний та комплексний підхід до перевірки фінансової інформації. Кожен етап має самостійне значення і ґрунтується на результатах попереднього, що сприяє поступовому поглибленню аналізу облікових даних і дозволяє своєчасно виявляти порушення, недоліки або потенційні ризики. Зміст і структура етапів залежать від характеру господарської діяльності підприємства, особливостей його облікової політики та рівня внутрішнього контролю. Загалом аудит витрат і доходів охоплює три основні етапи: підготовчий, основний та заключний [46].

Підготовчий етап передбачає вивчення специфіки діяльності підприємства, аналіз внутрішніх нормативних документів, облікової політики та фінансової звітності з метою виявлення потенційних ризиків, пов'язаних з обліком витрат і доходів [19]. На цьому етапі аудитор формує загальне уявлення про структуру витрат, джерела доходів, специфіку їх відображення в обліку, а також обирає методи і процедури, необхідні для проведення ефективної перевірки. Особлива увага приділяється визначенню сфер, де існує підвищена ймовірність викривлення даних або порушення нормативних вимог.

Основний етап охоплює детальну перевірку достовірності і правильності відображення витрат і доходів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Аудитор аналізує первинні документи, облікові регістри, проводки та розрахунки, що стосуються господарських операцій, пов'язаних з формуванням витрат і доходів. Також перевіряється відповідність визнання витрат і доходів критеріям, визначеним національними або міжнародними стандартами

бухгалтерського обліку. Важливим завданням є виявлення помилок, заниження чи завищення показників, які можуть вплинути на об'єктивність фінансових результатів [19].

Заключний етап зосереджений на систематизації та оцінці результатів перевірки, підготовці аудиторського висновку та формуванні професійного судження щодо стану обліку витрат і доходів [19]. На цьому етапі аудитор не лише формулює висновки щодо достовірності звітних показників, а й розробляє рекомендації щодо усунення виявлених порушень, вдосконалення облікових процедур і підвищення ефективності системи внутрішнього контролю.

Узагальнена інформація щодо основних етапів аудиту витрат і доходів, а також завдань, що вирішуються на кожному з них, наведена в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Етапи аудиту витрат і доходів та їхні основні завдання

Етап аудиту	Зміст етапу	Основні завдання та дії аудитора
Підготовчий етап	Попередній аналіз діяльності підприємства, планування аудиторських процедур	- Ознайомлення з обліковою політикою підприємства та його організаційною структурою; - визначення цілей і обсягу аудиту; - оцінка рівня аудиторського ризику; - складання програми і плану аудиту.
Основний етап	Безпосередня перевірка достовірності обліку витрат і доходів на основі первинних документів і регістрів обліку	- Перевірка правильності визнання, класифікації та оцінки витрат і доходів; - аналіз первинних документів, регістрів бухгалтерського обліку та звітності; - виявлення порушень, неточностей, помилок; - проведення аналітичних процедур та тестування.
Заключний етап	Узагальнення результатів перевірки, складання аудиторського висновку, формулювання пропозицій	- Систематизація виявлених недоліків; - формування обґрунтованих висновків за результатами аудиту; - складання аудиторського звіту; - надання рекомендацій щодо усунення виявлених недоліків; - обговорення результатів з керівництвом підприємства.

Визначення методики аудиту витрат і доходів займає важливе місце у загальному процесі аудиторської перевірки. Цей етап полягає у розробці детального плану дій, що регламентує послідовність виконання робіт і вибір відповідних методів контролю. У межах методики здійснюється оцінка потенційних ризиків, які можуть впливати на точність і повноту обліку витрат та доходів, а також підбираються необхідні аудиторські процедури для збору і аналізу відповідної інформації. Такий підхід сприяє підвищенню якості аудиту та формуванню обґрунтованих висновків.

Аудиторські процедури – це конкретні дії, що виконуються аудитором з метою отримання достатніх та прийнятних доказів для формування обґрунтованих висновків щодо правильності відображення витрат і доходів у бухгалтерському обліку та звітності [46]. Їх вибір залежить від сутності господарських операцій, наявних ризиків та поставлених завдань аудиту.

Характеристику основних аудиторських процедур, що застосовуються під час перевірки витрат і доходів, подано в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Основні процедури аудиту витрат і доходів та їх характеристика

Процедура	Характеристика
Перевірка	Детальне дослідження первинних документів та бухгалтерських записів, що підтверджують фактично здійснені витрати і отримані доходи, для встановлення їх обґрунтованості та правильності відображення
Спостереження	Безпосереднє спостереження аудитора за процесами, пов'язаними з витратами або доходами (наприклад, відвантаження продукції, приймання товарів), для оцінки правильності виконання операцій і процедур
Зовнішнє підтвердження	Отримання підтверджень від контрагентів щодо сум заборгованості за поставлені товари чи надані послуги, а також підтверджень банківських надходжень, що забезпечує об'єктивність даних про витрати і доходи
Повторне обчислення	Перевірка правильності розрахунку сум витрат, податків, нарахувань та доходів шляхом самостійного проведення арифметичних обчислень, що допомагає виявити помилки або неточності у фінансовій звітності
Аналітичні процедури	Вивчення структури та динаміки витрат і доходів, порівняння фактичних даних з плановими та минулорічними показниками або галузевими нормами для виявлення відхилень і аномалій, які можуть свідчити про помилки або шахрайство
Запити	Отримання роз'яснень від керівництва та відповідальних осіб щодо причин відхилень у витратах або доходах, специфіки окремих операцій, а також підтвердження обґрунтованості сум, відображених у звітності

Застосування вищезазначених процедур аудиту витрат і доходів дає змогу аудитору не лише підтвердити достовірність фінансової звітності, а й своєчасно виявити різноманітні порушення. Порушенням вважається дія або бездіяльність у веденні бухгалтерського обліку та складанні фінансової звітності, яка суперечить чинному законодавству, нормативно-правовим актам або встановленим стандартам бухгалтерського обліку й аудиту [46].

Порушення можуть стосуватись різних аспектів облікового процесу: неправильного визнання витрат або доходів, невідповідної класифікації статей звітності, порушення принципів обліку, а також відсутності належного документального підтвердження операцій. Перелік типових порушень, які можуть бути виявлені в процесі аудиту витрат і доходів, наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Типові порушення, що виявляються під час аудиту витрат і доходів

№ з/п	Суть типових порушень
1.	Оформлення первинних документів із порушенням вимог законодавства: використання неуніфікованих форм, відсутність підписів відповідальних осіб, печаток, незаповнені обов'язкові реквізити, або повна відсутність документального підтвердження операцій
2.	Включення до собівартості продукції витрат, які не пов'язані безпосередньо з виробничим процесом, що призводить до некоректного визначення фактичної собівартості та спотворення фінансових результатів
3.	Відсутність достовірної оцінки витрат і доходів, що унеможливорює визначення їх економічної доцільності та відповідності критеріям визнання у бухгалтерському обліку
4.	Порушення принципу відповідності витрат і доходів шляхом їх віднесення до різних звітних періодів
5.	Неправильне розмежування витрат і доходів за звітними періодами, зокрема їх перенесення на інші облікові періоди
6.	Неправильний функціональний розподіл витрат між адміністративними, збутовими та іншими операційними витратами, що викривлює структуру витрат підприємства і ускладнює управлінський аналіз
7.	Невірна класифікація доходів за видами діяльності, що призводить до порушення структури доходів і ускладнює аналіз ефективності окремих напрямів діяльності
8.	Неправильний розрахунок прибутку або збитку через некоректне відображення доходів, витрат або податкових зобов'язань
9.	Помилки при нарахуванні податку на прибуток, що виникають через неправильне застосування податкових норм, неврахування податкових різниць або помилки у розрахунках податкових зобов'язань
10.	Розбіжності між даними аналітичного та синтетичного обліку, що свідчить про порушення облікової дисципліни та підвищує ризик помилок у фінансовій звітності

Як свідчить практика, значна частина суб'єктів господарювання ігнорує необхідність проведення аудиту витрат і доходів, що призводить до ризику викривлення облікових даних та фінансової звітності. До цієї категорії належить і ТОВ “Станіславський”, де досі не запроваджено системного підходу до аудиторської перевірки таких показників. Проведення аудиту витрат і доходів є важливим елементом внутрішнього контролю, оскільки дає змогу виявити помилки та порушення в обліку, підвищити достовірність фінансової інформації та запобігти необґрунтованим витратам.

3.2. Аналіз динаміки та структури витрат і доходів підприємства

Аналіз витрат і доходів підприємства є важливою складовою загальної оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання. Витрати та доходи є ключовими елементами, що визначають ефективність функціонування компанії та безпосередньо впливають на її фінансовий результат. Оцінка цих показників дозволяє виявити сильні та слабкі сторони діяльності підприємства, а також допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо оптимізації витрат та збільшення доходів.

Динаміка і структура витрат та доходів є важливими індикаторами фінансового стану підприємства, що дають змогу здійснити прогнозування майбутніх результатів. Зміни в цих показниках можуть бути як позитивними, так і негативними, що впливає на кінцевий фінансовий результат – прибуток або збиток. Тому важливість правильного та своєчасного аналізу цих даних полягає не лише у формуванні стратегії розвитку підприємства, а й у забезпеченні його стабільної діяльності на довгострокову перспективу.

Завданнями аналізу витрат і доходів, є оцінка динаміки та структури доходів та витрат, виявлення їх основних складових, а також визначення їх впливу на фінансові результати підприємства; встановлення взаємозв'язку між доходами, витратами та прибутком або збитком підприємства; аналіз

ефективності використання ресурсів, що формують витрати та доходи; визначення факторів, які впливають на зміну фінансових результатів у різних періодах; виявлення можливостей для оптимізації витрат і збільшення доходів підприємства; прогнозування фінансових результатів у довгостроковій перспективі з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів [47].

Джерелами аналізу витрат і доходів виступають фінансова звітність, дані бухгалтерського обліку, бухгалтерські регістри, первинні документи та внутрішня управлінська звітність. Водночас варто зазначити, що цей перелік не є вичерпним, і в процесі аналізу можуть бути залучені додаткові матеріали залежно від конкретних завдань.

Процес аналізу витрат і доходів включає чітку послідовність етапів, яка забезпечує комплексний підхід до оцінки ефективності діяльності підприємства. Кожен етап є важливим для отримання обґрунтованих висновків і прийняття управлінських рішень. Етапи аналізу та їх послідовність зображено на рис. 3.1.

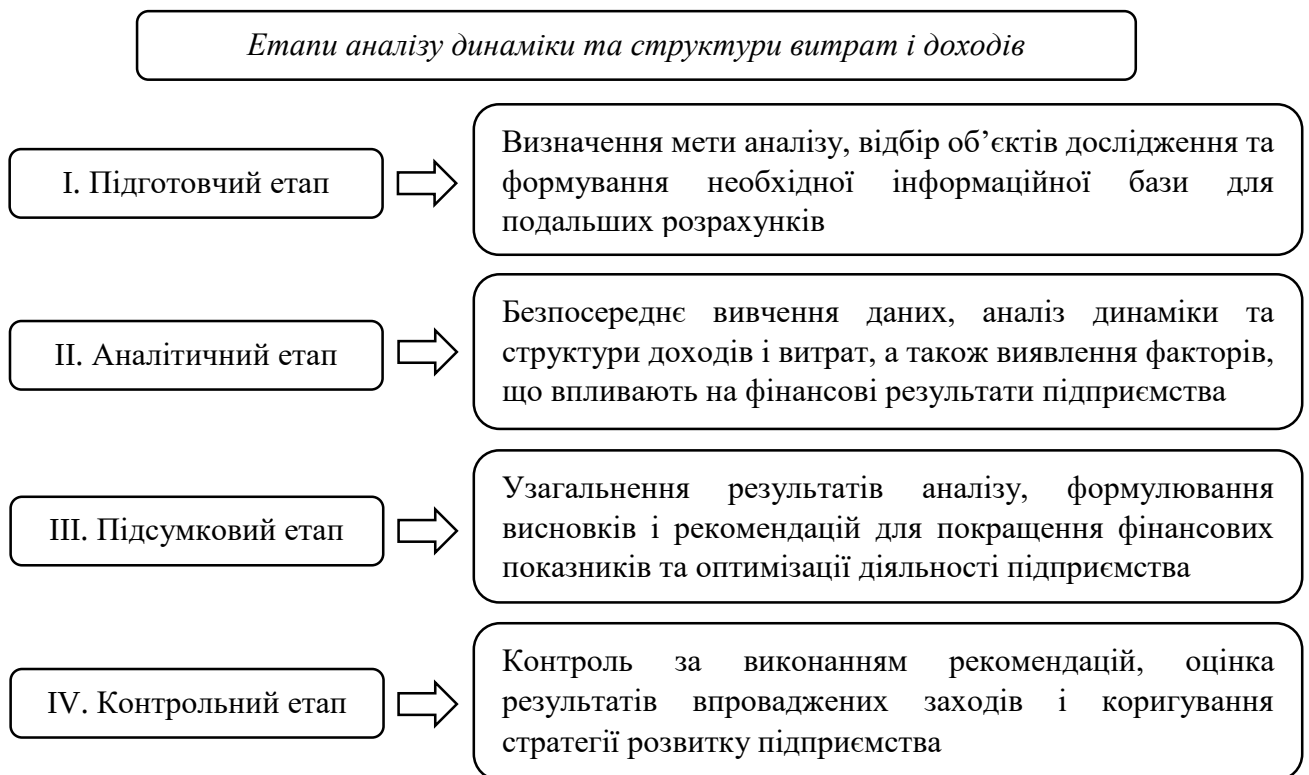

Рис. 3.1. Етапи здійснення аналізу динаміки та структури витрат і доходів підприємства

У разі потреби зазначені етапи можуть бути доповнені і уточнені в залежності від специфіки підприємства, його організаційних особливостей, потреб у аналітичній інформації та внутрішніх вимог.

Першим етапом аналізу на досліджуваному підприємстві є оцінка рівня доходів і витрат та їх змін протягом аналізованого періоду з метою визначення основних тенденцій їх коливань (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Аналіз рівня та динаміки змін доходів і витрат ТОВ “Станіславський”
за 2022-2024 рр.**

Показники	Величина, тис. грн.			Відхилення			
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2023/2022 р.		2024/2023 р.	
				грн.	%	грн.	%
Чистий дохід від реалізації продукції	39585,2	46160,5	74224,9	6575,3	16,6	28064,4	60,8
Інші операційні доходи	5,7	22,4	59,5	16,7	293,0	37,1	165,6
Інші доходи	-	-	-	-	-	-	-
<i>Всього доходи</i>	<i>39590,9</i>	<i>46182,9</i>	<i>74284,4</i>	<i>6592,0</i>	<i>16,7</i>	<i>28101,5</i>	<i>60,8</i>
Собівартість реалізованої продукції	38033,1	44406,2	70140,4	6373,1	16,8	25734,2	58,0
Адміністративні витрати	-	-	512,5	-	-	512,5	-
Витрати на збут	-	-	580,4	-	-	580,4	-
Інші операційні витрати	-	-	38,5	-	-	38,5	-
Інші витрати	18,4	-	-	-18,4	-100	-	-
<i>Всього витрати</i>	<i>38051,5</i>	<i>44406,2</i>	<i>71271,7</i>	<i>6354,7</i>	<i>16,7</i>	<i>26865,5</i>	<i>60,5</i>
Прибуток до оподаткування	1539,4	1776,7	3012,7	237,3	15,4	1236,0	69,6

Ознайомившись із табл. 3.4, можна зробити висновок про поступове зростання фінансових показників ТОВ “Станіславський” за період 2022-2024 рр., що свідчить про активний розвиток підприємства. Чистий дохід від реалізації продукції у 2022 році становив 39585,2 тис. грн., у 2023 році він збільшився на 6575,3 тис. грн. або на 16,6% і досягнув рівня 46160,5 тис. грн. У 2024 році темпи зростання стали ще динамічнішими – дохід збільшився на 28064,4 тис. грн. або на 60,8%, склавши 74224,9 тис. грн. Це свідчить про зміцнення ринкових позицій підприємства, зростання обсягів продажу або покращення цінової політики.

Інші операційні доходи, хоча й мають незначну абсолютну величину, також демонструють стрімке зростання. У 2023 році вони зросли більш ніж у

чотири рази (на 293%) порівняно з 2022 роком, а у 2024 році – ще на 165,6%. Це може свідчити про диверсифікацію джерел надходжень, що є позитивним чинником з позицій фінансової стабільності.

У результаті загальні доходи підприємства за три роки зросли з 39590,9 тис. грн. у 2022 році до 74284,4 тис. грн. у 2024 році.

На тлі зростання доходів зросли й витрати підприємства. Собівартість реалізованої продукції у 2022 році становила 38033,1 тис. грн., у 2023 році вона збільшилась на 6373,1 тис. грн. (16,8%) і сягнула 44406,2 тис. грн., а у 2024 році – вже 70140,4 тис. грн., що перевищує попередній показник на 25734,2 тис. грн. або 58%. Витрати зростали пропорційно доходам, що свідчить про збільшення масштабів виробництва та відповідне зростання ресурсозатрат.

У 2024 році в структурі витрат з'явилися окремі статті, які були відсутні в попередні роки: адміністративні витрати (512,5 тис. грн.), витрати на збут (580,4 тис. грн.) та інші операційні витрати (38,5 тис. грн.). Їх поява свідчить про розширення функціональної діяльності підприємства – відбувається ускладнення структури витрат, що може бути пов'язане зі збільшенням масштабів діяльності, розвитком управлінських функцій, посиленням маркетингової діяльності та збільшенням витрат на логістику й дистрибуцію.

Інші витрати, наявні лише у 2022 році (18,4 тис. грн.), були повністю відсутні в наступні роки, що може бути результатом оптимізації витратної частини або її перегрупування.

Загальна сума витрат у 2022 році склала 38051,5 тис. грн., у 2023 році – 44406,2 тис. грн. (приріст на 6354,7 тис. грн. або 16,7%), а в 2024 році – 71271,7 тис. грн., що на 26865,5 тис. грн. або 60,5% більше, ніж у попередньому році. Загальна тенденція свідчить про зростання витрат, яке відбувається пропорційно до зростання доходів.

Незважаючи на суттєве збільшення витратної частини, прибуток до оподаткування демонструє позитивну динаміку. У 2022 році він становив 1539,4 тис. грн., у 2023 році – 1776,7 тис. грн. (збільшення на 237,3 тис. грн. або 15,4%), а у 2024 році – 3012,7 тис. грн., що на 1236,0 тис. грн. більше, ніж у 2023 році

(приріст на 69,6%). Це свідчить про ефективну роботу підприємства, здатність не лише нарощувати обсяги виробництва і продажу, а й зберігати позитивну рентабельність в умовах зростання витрат.

Таким чином, результати аналізу вказують на прогресивну фінансово-господарську динаміку діяльності ТОВ “Станіславський”. Зростання доходів відбувається швидше, ніж витрат, що забезпечує стабільне зростання прибутку та дозволяє підприємству розширювати свою діяльність.

Графічне відображення рівня доходів і витрат ТОВ “Станіславський” представлено на рис. 3.2 та рис. 3.3 відповідно.

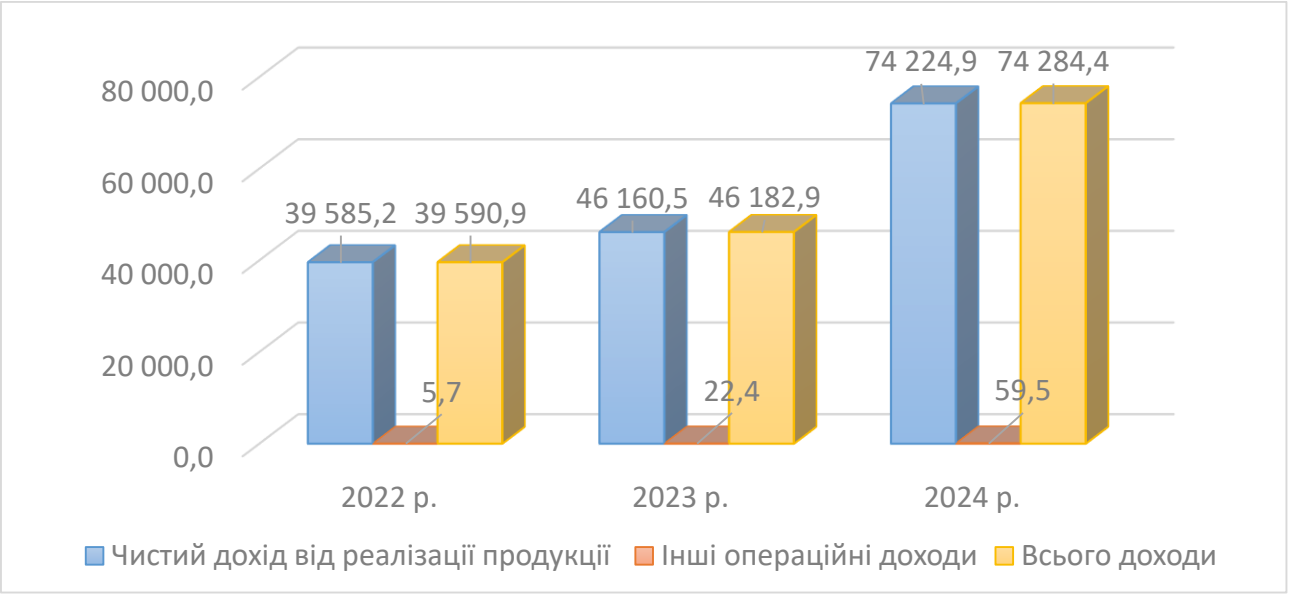

Рис. 3.2. Графік рівня доходів підприємства за 2022-2024 рр.

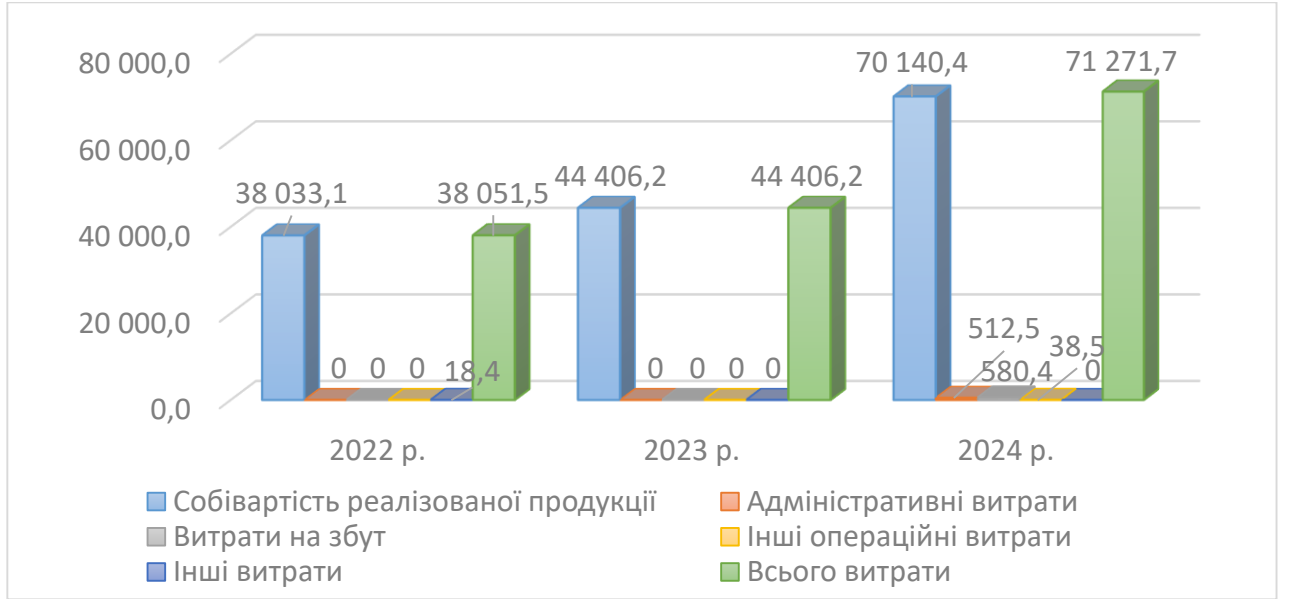

Рис. 3.3. Графік рівня витрат підприємства за 2022-2024 рр.

Наступним етапом аналітичного дослідження є оцінка структури та складу доходів і витрат шляхом визначення їхньої питомої ваги у загальному обсязі. Такий підхід дозволяє виявити тенденції змін структурних співвідношень відповідних показників у динаміці за аналізований період (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

**Аналіз структури та складу доходів і витрат ТОВ “Станіславський”
за 2022-2024 рр.**

Показники	Величина, тис. грн.			Питома вага у %			Абсолютне відхилення (+/-)	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	23/22	24/23
Чистий дохід від реалізації продукції	39585,2	46160,5	74224,9	99,99	99,95	99,92	-0,03	-0,03
Інші операційні доходи	5,7	22,4	59,5	0,01	0,05	0,08	0,03	0,03
Інші доходи	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Всього доходи</i>	<i>39590,9</i>	<i>46182,9</i>	<i>74284,4</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	-	-
Собівартість реалізованої продукції	38033,1	44406,2	70140,4	99,95	100	98,41	0,05	-1,59
Адміністративні витрати	-	-	512,5	-	-	0,72	-	0,72
Витрати на збут	-	-	580,4	-	-	0,82	-	0,82
Інші операційні витрати	-	-	38,5	-	-	0,05	-	0,05
Інші витрати	18,4	-	-	0,05	-	-	-0,05	-
<i>Всього витрати</i>	<i>38051,5</i>	<i>44406,2</i>	<i>71271,7</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	-	-
Прибуток до оподаткування	1539,4	1776,7	3012,7	-	-	-	-	-

Аналіз структури та складу доходів і витрат ТОВ “Станіславський” за 2022-2024 роки показує, що основним джерелом надходжень підприємства залишається чистий дохід від реалізації продукції. Його частка в загальному обсязі доходів становила 99,99% у 2022 році, 99,95% у 2023 році та 99,92% у 2024 році. Незначне зменшення питомої ваги пояснюється тим, що підприємство почало отримувати додаткові операційні доходи – зокрема, їх частка зросла з 0,01% у 2022 році до 0,08% у 2024 році. Це свідчить про те, що підприємство поступово розширює види діяльності або активніше використовує допоміжні джерела прибутку. Проте структура доходів залишається практично незмінною

– основний дохід підприємство отримує виключно від продажу власної продукції.

Загальна сума доходів щороку зростала: з 39590,9 тис. грн. у 2022 році до 74284,4 тис. грн. у 2024 році. Це свідчить про збільшення обсягів реалізації та зростання підприємства загалом. При цьому частка кожного джерела доходу в загальній сумі майже не змінилася, отже, структура доходів залишається стабільною.

Наочне відображення складу та структури доходів ТОВ “Станіславський” за аналізований період представлено на рис. 3.4.

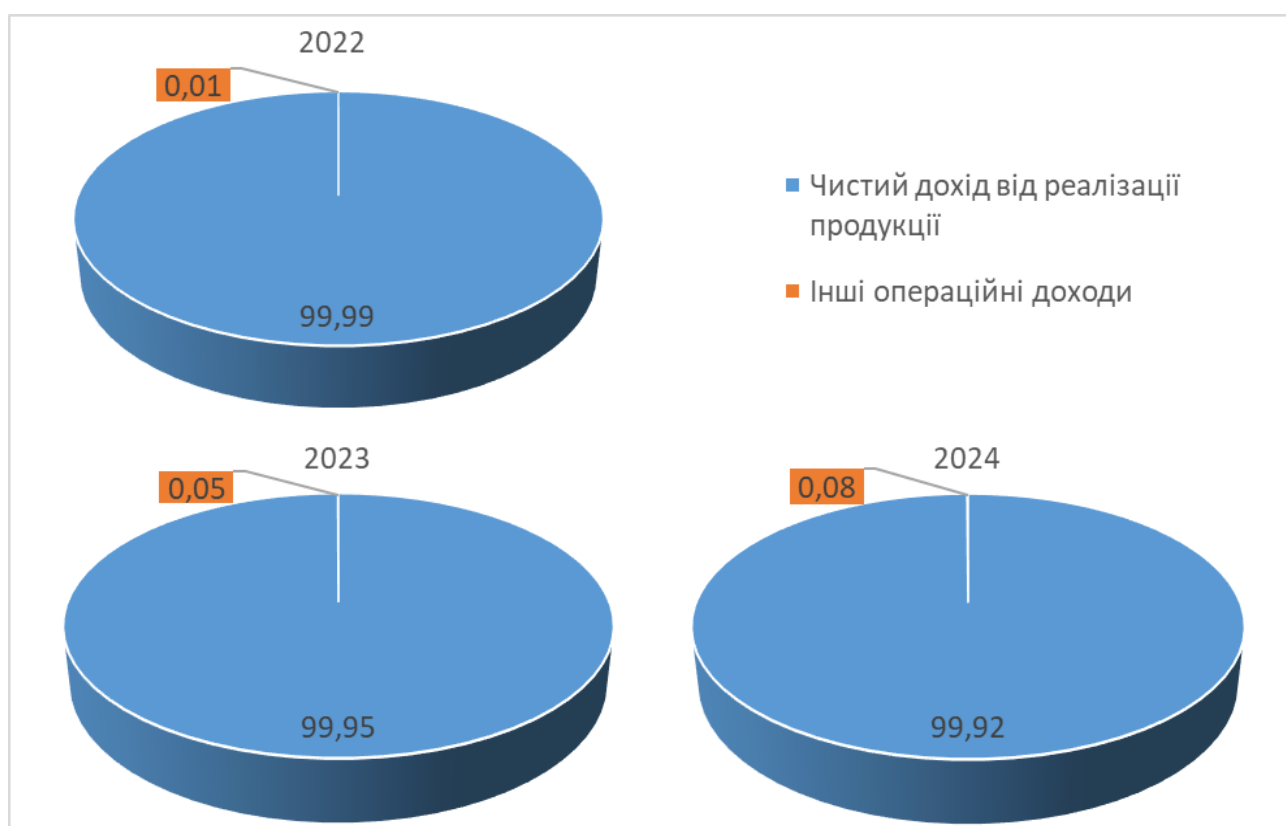

Рис. 3.4. Наочне відображення складу та структури доходів ТОВ “Станіславський” за 2022-2024 рр.

У структурі витрат найбільшу питому вагу стабільно займала собівартість реалізованої продукції. У 2022 та 2023 роках вона становила 99,95% та 100% загальних витрат відповідно, а у 2024 році зменшилась до 98,41%. Це зниження пояснюється тим, що у 2024 році з’явилися інші види витрат: адміністративні витрати (0,72%), витрати на збут (0,82%) та інші операційні витрати (0,05%). Це свідчить про те, що підприємство розширює свою діяльність, і тепер не лише

виробляє продукцію, а й активніше управляє нею, вкладає кошти в адміністративні процеси та організацію збуту. Така поява нових витрат є ознакою розвитку бізнесу та переходу до більш складної організаційної структури. Інші витрати були присутні лише у 2022 році та не відображались у наступні періоди, що може свідчити про разовий характер таких витрат або зміну підходів до їх класифікації.

Загальна сума витрат зростала разом із доходами підприємства. У 2022 році витрати становили 38051,5 тис. грн., у 2023 році – 44406,2 тис. грн., а в 2024 році – вже 71271,7 тис. грн. Таке суттєве зростання витрат свідчить про збільшення обсягів діяльності.

Загалом, структура витрат, на відміну від доходів, змінилася більш помітно. Вона трансформується від простої моделі з однією домінуючою статтею (собівартістю) до більш збалансованої з участю витрат на збут, адміністративних та інших операційних витрат. Це ознака організаційного розвитку підприємства.

На рис. 3.5 представлено наочне відображення складу та структури витрат ТОВ “Станіславський” за 2022-2024 рр.

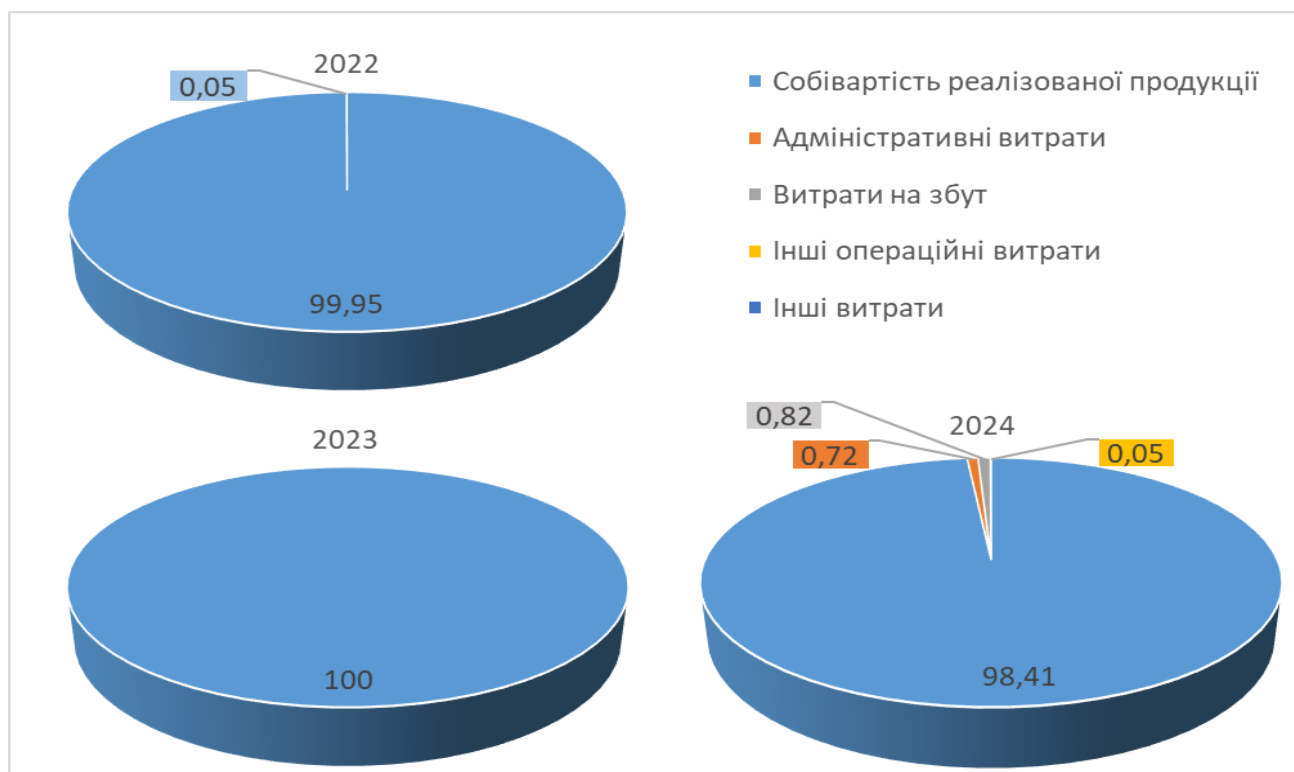

Рис. 3.5. Наочне відображення складу та структури витрат ТОВ “Станіславський” за 2022-2024 рр.

Динаміка зміни прибутку до оподаткування ТОВ “Станіславський” за 2022-2024 роки свідчить про стабільне зростання фінансових результатів. У 2022 році прибуток становив 1539,4 тис. грн., у 2023 році – 1776,7 тис. грн., а у 2024 році – вже 3012,7 тис. грн. У 2023 році прибуток зріс на 237,3 тис. грн., або на 15,4% порівняно з 2022 роком. Позитивна тенденція збереглася і у 2024 році, коли прибуток збільшився на 1236,0 тис. грн., або на 69,6% відносно 2023 року.

Найбільше зростання спостерігалось саме у 2024 році. Таке зростання зумовлене істотним збільшенням чистого доходу від реалізації продукції, а також оптимізації витрат підприємства. Зокрема, абсолютне значення чистого доходу від реалізації продукції зросло з 46160,5 тис. грн. у 2023 році до 74224,9 тис. грн. у 2024 році, що значно перевищило збільшення собівартості реалізованої продукції за той самий період. Таке співвідношення позитивно вплинуло на кінцевий фінансовий результат.

Графічне відображення динаміки зміни прибутку до оподаткування ТОВ “Станіславський” за аналізований період зображено на рис. 3.6.

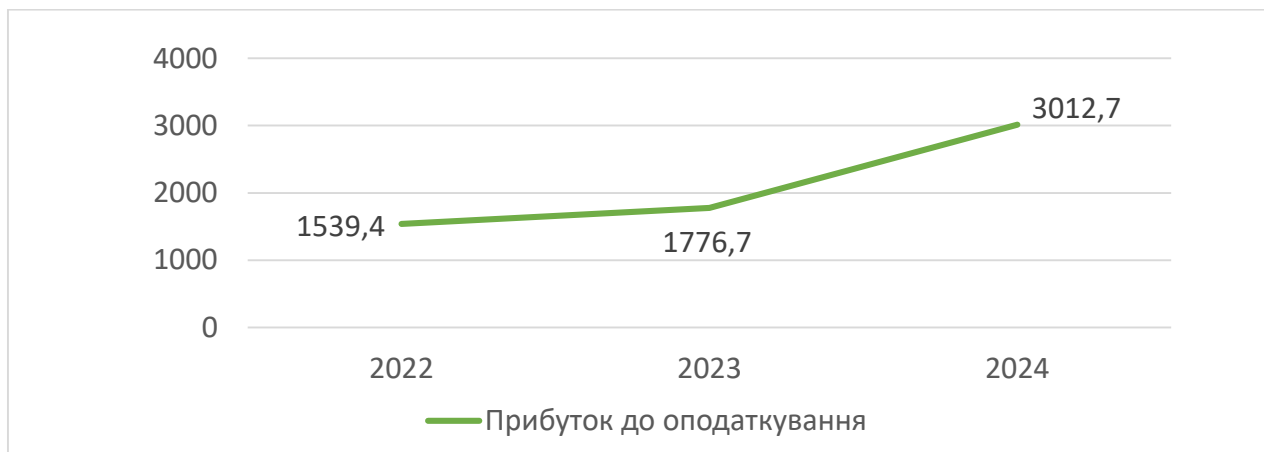

Рис. 3.6. Графік відображення динаміки зміни прибутку до оподаткування підприємства за 2022-2024 рр.

Узагальнюючи, можна сказати, що підприємство демонструє стабільне зростання доходів і витрат, при цьому темпи зростання доходів дещо випереджають витрати, що позитивно впливає на динаміку прибутку до оподаткування. Водночас структура доходів залишається майже незмінною, тоді як структура витрат зазнає якісних змін у бік ускладнення та диверсифікації, що свідчить про новий рівень розвитку.

3.3. Оцінка рентабельності та платоспроможності виробничого підприємства, пошук шляхів їх підвищення

Оцінка рентабельності та платоспроможності підприємства є важливим аспектом аналітичної роботи, що дає змогу своєчасно виявляти слабкі місця у фінансово-господарській діяльності, приймати обґрунтовані управлінські рішення та забезпечувати стабільність функціонування суб'єкта господарювання в умовах ринкової економіки. У період воєнного стану, економічної нестабільності та змін у податково-правовому середовищі особливого значення набуває системне вивчення фінансових показників, що характеризують рівень прибутковості та здатність підприємства виконувати свої зобов'язання.

Раціональний підхід до аналізу рентабельності та платоспроможності дозволяє визначити реальний фінансовий стан підприємства, оцінити ефективність використання ресурсів та виявити внутрішні резерви зростання. Пошук шляхів підвищення цих показників є актуальним завданням для підприємств, які прагнуть зміцнити конкурентні позиції, зберегти фінансову стійкість і адаптуватися до викликів зовнішнього середовища.

Рентабельність є одним із ключових показників ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, який відображає співвідношення отриманого прибутку до витрат або вкладених ресурсів [47]. Він характеризує здатність підприємства генерувати прибуток у процесі своєї діяльності та є індикатором доцільності використання наявних активів. Аналіз рентабельності дозволяє не лише оцінити результативність поточних управлінських рішень, а й виявити напрями для оптимізації виробничих і фінансових процесів, що особливо важливо в умовах нестабільного економічного середовища.

Серед основних видів рентабельності варто виділити рентабельність реалізації, рентабельність виробництва, рентабельність власного капіталу, рентабельність активів та рентабельність основних засобів. Кожен із цих показників дозволяє оцінити різні аспекти діяльності підприємства та виявити потенційні можливості для підвищення ефективності його господарювання.

Характеристика основних показників рентабельності та алгоритм їх розрахунку наведено в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Характеристика показників рентабельності

Показник	Характеристика	Алгоритм розрахунку
Рентабельність реалізації	Відображає ефективність процесу реалізації продукції, показуючи, яку частину прибутку підприємство отримує на кожну одиницю виручки від продажу продукції	$(\text{Прибуток} / \text{Виручка від реалізації}) * 100\%$
Рентабельність виробництва	Відображає ефективність використання виробничих ресурсів, показуючи, скільки прибутку підприємство отримує на кожну одиницю витрат на виробництво продукції	$(\text{Прибуток} / \text{Собівартість реалізації}) * 100\%$
Рентабельність власного капіталу	Відображає ефективність використання власного капіталу підприємства, показуючи, скільки прибутку підприємство отримує на кожну одиницю власного капіталу	$(\text{Прибуток} / \text{Середньорічна вартість власного капіталу}) * 100\%$
Рентабельність активів	Відображає ефективність використання активів підприємства, показуючи, скільки прибутку підприємство отримує на кожну одиницю активів	$(\text{Прибуток} / \text{Середньорічна вартість активів}) * 100\%$
Рентабельність основних засобів	Відображає ефективність використання основних засобів підприємства, показуючи, скільки прибутку підприємство отримує на кожну одиницю вартості основних засобів	$(\text{Прибуток} / \text{Середньорічна вартість основних засобів}) * 100\%$

Вихідні дані для розрахунку показників рентабельності ТОВ “Станіславський” представлено в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Вихідні дані для розрахунку показників рентабельності

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміна (+, -)	
				2023/2022	2024/2023
Чистий прибуток	1262,3	1456,9	2470,4	194,6	1013,5
Виручка від реалізації	39585,2	46160,5	74224,9	6575,3	28064,4
Собівартість реалізації	38033,1	44406,2	70140,4	6373,1	25734,2
Середньорічна вартість власного капіталу	27425,0	28784,6	28416,9	1359,6	-367,6
Середньорічна вартість активів	38279,6	33671,2	43720,5	-4608,4	10049,3
Середньорічна вартість основних засобів	15617,9	13660,8	11429,8	-1957,2	-2231,0

Розрахунок показників рентабельності досліджуваного підприємства за аналізований період проведемо у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

**Динаміка показників рентабельності ТОВ “Станіславський”
за 2022-2024 рр.**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміна (+, -)	
				2023/2022	2024/2023
Рентабельність реалізації, %	3,19	3,16	3,33	-0,03	0,17
Рентабельність виробництва, %	3,32	3,28	3,52	-0,04	0,24
Рентабельність власного капіталу, %	4,60	5,06	8,69	0,46	3,63
Рентабельність активів, %	3,30	4,33	5,65	1,03	1,32
Рентабельність основних засобів, %	8,08	10,66	21,61	2,58	10,95

Показник рентабельності реалізації продукції відображає співвідношення між отриманим прибутком та обсягом виручки від реалізації продукції. Він дозволяє визначити, яка частка прибутку припадає на кожну гривню доходу, отриманого від продажу. Цей показник є важливим для оцінки ефективності комерційної діяльності підприємства (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

**Розрахунок впливу факторів на рентабельність реалізації ТОВ
“Станіславський” за 2022-2024 рр.**

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміна (+, -)	
				2023/2022	2024/2023
1. Прибуток, грн.	1262,3	1456,9	2470,4	194,6	1013,5
2. Виручка від реалізації, грн.	39585,2	46160,5	74224,9	6575,3	28064,4
3. Рентабельність реалізації, %	3,19	3,16	3,33	-0,03	0,17

Оцінюємо вплив окремих факторів на рентабельність продажу ТОВ “Станіславський” у 2022-2023 рр. за допомогою методу ланцюгових підстановок:

$$R_p = P_p / V_p = 1262,3 / 39585,2 = 3,19\%$$

$$R_y = P_f / V_p = 1456,9 / 39585,2 = 3,68\%$$

$$R_f = P_f / V_f = 1456,9 / 46160,5 = 3,16\%$$

У 2023 році рівень рентабельності продажів зменшився порівняно з 2022 роком на 0,03%. Це зниження пояснюється такими факторами:

- зміна прибутку:

$$P_y - P_{\pi} = 3,68 - 3,19 = 0,49\%$$

- зміна обсягу виручки від реалізації:

$$P_f - P_y = 3,16 - 3,68 = -0,52\%$$

$$\text{Загальний приріст рентабельності: } 0,49 + (-0,52) = -0,03\%$$

Оцінюємо вплив окремих факторів на рентабельність продажу у 2023-2024 рр.:

$$P_{\pi} = \Pi_{\pi} / V_{\pi} = 1456,9 / 46160,5 = 3,16\%$$

$$P_y = \Pi_f / V_{\pi} = 2470,4 / 46160,5 = 5,35\%$$

$$P_f = \Pi_f / V_f = 2470,4 / 74224,9 = 3,33\%$$

У 2024 році спостерігається зростання рентабельності продажів на 0,17% у порівнянні з 2023 роком. Це зростання зумовлене впливом таких чинників:

- зміна прибутку:

$$P_y - P_{\pi} = 5,35 - 3,16 = 2,19\%$$

- зміна обсягу виручки від реалізації:

$$P_f - P_y = 3,33 - 5,35 = -2,02\%$$

$$\text{Загальний приріст рентабельності: } 2,19 + (-2,02) = 0,17\%$$

Отже, у період 2022-2024 рр. рентабельність продажів ТОВ “Станіславський” зазнала незначних коливань під впливом змін прибутку та виручки. У 2023 році спостерігалось зниження рентабельності на 0,03%, що пояснюється недостатнім зростанням прибутку порівняно з приростом виручки. У 2024 році ситуація покращилася – рентабельність зросла на 0,17%, головним чином завдяки значному приросту прибутку.

Ще одним показником ефективності діяльності підприємства є рентабельність виробництва, яка відображає співвідношення прибутку до витрат на виробництво продукції. Цей показник дозволяє оцінити, скільки прибутку отримується з кожної гривні, витраченої на виготовлення товарів або послуг. Висока рентабельність виробництва свідчить про оптимальне використання

ресурсів та здатність підприємства забезпечувати конкурентоспроможність при мінімальних витратах.

Проведемо аналіз впливу окремих факторів на показник рентабельності виробничої діяльності ТОВ “Станіславський” у табл. 3.10.

Таблиця 3.10

**Розрахунок впливу факторів на рентабельність виробництва ТОВ
“Станіславський” за 2022-2024 рр.**

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміна (+, -)	
				2023/2022	2024/2023
1. Прибуток, грн.	1262,3	1456,9	2470,4	194,6	1013,5
2. Собівартість реалізації, грн.	38033,1	44406,2	70140,4	6373,1	25734,2
3. Рентабельність виробництва, %	3,32	3,28	3,52	-0,04	0,24

У 2023 році рентабельність виробництва знизилася на 0,04% порівняно з попереднім роком. Це зниження обумовлено такими факторами, визначеними методом ланцюгових підстановок:

а) зміна суми прибутку:

$$\Delta_{ya} = \Pi_1 / C_0 - \Pi_0 / C_0 = 1456,9 / 38033,1 - 1262,3 / 38033,1 = 3,83 - 3,32 = 0,51\%$$

б) зміна собівартості реалізованої продукції:

$$\Delta_{yb} = \Pi_1 / C_1 - \Pi_1 / C_0 = 1456,9 / 44406,2 - 1456,9 / 38033,1 = 3,28 - 3,83 = -0,55\%$$

$$\text{Разом} = \Delta_{ya} + \Delta_{yb} = 0,51 + (-0,55) = -0,04\%$$

Проте у 2024 році рентабельність виробництва збільшилася на 0,24% у порівнянні з 2023 роком:

а) за рахунок зміни суми прибутку:

$$\Delta_{ya} = \Pi_1 / C_0 - \Pi_0 / C_0 = 2470,4 / 44406,2 - 1456,9 / 44406,2 = 5,56 - 3,28 = 2,28\%$$

б) за рахунок зміни собівартості реалізованої продукції:

$$\Delta_{yb} = \Pi_1 / C_1 - \Pi_1 / C_0 = 2470,4 / 70140,4 - 2470,4 / 44406,2 = 3,52 - 5,56 = -2,04\%$$

$$\text{Разом} = \Delta_{ya} + \Delta_{yb} = 2,28 + (-2,04) = 0,24\%$$

Таким чином, аналіз рентабельності виробництва за 2022-2024 рр. показує, що зниження цього показника у 2023 році на 0,04% було зумовлене підвищенням собівартості реалізованої продукції, що перевищило позитивний вплив зростання суми прибутку. У 2024 році рентабельність зросла на 0,24%, що стало результатом значного збільшення суми прибутку, хоча зростання собівартості частково знизило цей ефект.

Наступним важливим показником є рентабельність капіталу, яка характеризує ефективність використання власних коштів підприємства для генерування прибутку. Цей показник визначається як відношення чистого прибутку до середньої вартості капіталу, що дозволяє оцінити, скільки прибутку приносить кожна гривня, інвестована в бізнес. Рентабельність капіталу є важливим показником для оцінки ефективності інвестицій та загальної фінансової стійкості підприємства (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

**Розрахунок впливу факторів на рентабельність власного капіталу ТОВ
“Станіславський” за 2022-2024 рр.**

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміна (+, -)	
				2023/2022	2024/2023
1. Прибуток, грн.	1262,3	1456,9	2470,4	194,6	1013,5
2. Середньорічна вартість власного капіталу, грн.	27425,0	28784,6	28416,9	1359,6	-367,6
3. Рентабельність власного капіталу, %	4,60	5,06	8,69	0,46	3,63

Застосовуючи метод ланцюгових підстановок, визначаємо вплив окремих факторів на рентабельність власного капіталу за 2022-2023 рр.:

$$R_{\text{п}} = \text{Пп} / \text{Вп} = 1262,3 / 27425 = 4,6\%$$

$$R_{\text{у}} = \text{Пф} / \text{Вп} = 1456,9 / 27425 = 5,31\%$$

$$R_{\text{ф}} = \text{Пф} / \text{Вф} = 1456,9 / 28784,6 = 5,06\%$$

Рівень рентабельності власного капіталу у 2023 році зріс на 0,46% порівняно з 2022 роком за рахунок таких складових:

- зміна прибутку:

$$R_{\text{у}} - R_{\text{п}} = 5,31 - 4,6 = 0,71\%$$

- зміна величини власного капіталу:

$$P_f - P_y = 5,06 - 5,31 = -0,25\%$$

$$\text{Загальний приріст рентабельності: } 0,71 + (-0,25) = 0,46\%$$

Визначаємо вплив окремих факторів на рентабельність власного капіталу за 2023-2024 рр.:

$$P_{\pi} = P_{\pi} / V_{\pi} = 1456,9 / 28784,6 = 5,06\%$$

$$P_y = P_f / V_{\pi} = 2470,4 / 28784,6 = 8,58\%$$

$$P_f = P_f / V_f = 2470,4 / 28416,9 = 8,69\%$$

У 2024 році рентабельність власного капіталу зросла на 3,63% порівняно з попереднім роком, зокрема, за рахунок:

- впливу зміни прибутку:

$$P_y - P_{\pi} = 8,58 - 5,06 = 3,52\%$$

- впливу зміни величини власного капіталу:

$$P_f - P_y = 8,69 - 8,58 = 0,11\%$$

$$\text{Загальний приріст рентабельності: } 3,52 + 0,11 = 3,63\%$$

Отже, упродовж 2022-2024 років рентабельність власного капіталу стабільно зростала. Основним чинником цього зростання був позитивний приріст прибутку підприємства, який у більшій мірі впливав на фінансову ефективність, ніж зміни вартості власного капіталу.

Наступний етап аналізу – це аналіз рентабельності активів підприємства, який дозволяє оцінити ефективність використання всього майна підприємства для отримання прибутку. Рентабельність активів показує, скільки прибутку приносить кожна гривня, вкладена в активи. Вона розраховується як відношення чистого прибутку до загальної суми активів і є важливим показником загальної фінансової стійкості та продуктивності бізнесу. Високе значення цього показника свідчить про ефективне управління ресурсами, тоді як низьке – може вказувати на проблеми з використанням наявних активів.

Визначення впливу різних факторів на мультиплікатор рентабельності активів відповідно до моделі Дюпона та виявлення потенційних резервів для підвищення цього показника представлено в табл. 3.12.

Таблиця 3.12

**Розрахунок впливу факторів на мультиплікатор рентабельності активів
ТОВ “Станіславський” за 2022-2024 рр.**

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміна (+, -)	
				2023/2022	2024/2023
1. Виручка від реалізації, грн.	39585,2	46160,5	74224,9	6575,3	28064,4
2. Собівартість реалізації, грн.	38033,1	44406,2	70140,4	6373,1	25734,2
3. Середньорічна вартість запасів, грн.	15525,3	15869,3	25674,2	344,0	9804,9
4. Середньорічна вартість оборотних активів, грн.	22661,7	20010,4	32290,7	-2651,3	12280,3
5. Середньорічна вартість активів, грн.	38279,6	33671,2	43720,5	-4608,4	10049,3
6. Рентабельність активів, %	4,05	5,21	9,34	1,16	4,13

Щоб оцінити вплив окремих факторів на мультиплікатор рентабельності активів, виконаємо розрахунок необхідних показників (табл. 3.13).

Таблиця 3.13

Розрахунок вихідних даних

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміна (+, -)	
				2023/2022	2024/2023
1. Виручка на 1 грн. собівартості, (X)	1,0408	1,0395	1,0582	-0,0013	0,0187
2. Частка оборотних активів у структурі активів, (Y)	0,5920	0,5943	0,7386	0,0023	0,1443
3. Частка запасів у структурі оборотних активів, (Z)	0,6851	0,7931	0,7951	0,1080	0,0020
4. Оборотність запасів, (K)	2,4498	2,7982	2,7319	0,3485	-0,0663

Для обчислення впливу факторів на рентабельності активів підприємства за 2022-2023 рр. використаємо метод ланцюгових підстановок (табл. 3.14).

Таблиця 3.14

**Розрахунок впливу факторів на рентабельність активів ТОВ
“Станіславський” за 2022-2023 рр.**

	X (X-1)	Y	Z	K	ΔРА
1 підстановка, ΔРА(X)	-0,0013	0,5920	0,6851	2,4498	-0,0013
2 підстановка, ΔРА(Y)	0,0395	0,0023	0,6851	2,4498	0,0002
3 підстановка, ΔРА(Z)	0,0395	0,5943	0,1080	2,4498	0,0062
4 підстановка, ΔРА(K)	0,0395	0,5943	0,7931	0,3485	0,0065
Разом					0,0116

Розраховуємо вплив факторів на рентабельність активів підприємства за 2023-2024 рр. (табл. 3.15).

Таблиця 3.15

**Розрахунок впливу факторів на рентабельність активів ТОВ
“Станіславський” за 2023-2024 рр.**

	X (X-1)	Y	Z	K	ΔPA
1 підстановка, $\Delta PA(X)$	0,0187	0,5943	0,7931	2,7982	0,0247
2 підстановка, $\Delta PA(Y)$	0,0582	0,1443	0,7931	2,7982	0,0186
3 підстановка, $\Delta PA(Z)$	0,0582	0,7386	0,0020	2,7982	0,0002
4 підстановка, $\Delta PA(K)$	0,0582	0,7386	0,7951	-0,0663	-0,0023
Разом					0,0413

Отже, для підвищення рентабельності активів ТОВ “Станіславський” можна визначити такі основні резерви:

- збільшення виручки на одиницю собівартості шляхом підвищення націнки на продукцію, що забезпечує зростання доходів без пропорційного нарощення витрат;
- прискорення оборотності запасів через оптимізацію закупівель, виробничих і збутових процесів, зменшення витрат на зберігання та підвищення ліквідності ресурсів.

Ще одним етапом аналізу є оцінка рентабельності основних засобів, яка показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої основні фонди для отримання прибутку. Цей показник розраховується як співвідношення чистого прибутку до вартості основних засобів і демонструє, скільки прибутку підприємство отримує на кожну гривню, вкладену в основні засоби (табл. 3.16).

Таблиця 3.16

**Розрахунок впливу факторів на рентабельність основних засобів ТОВ
“Станіславський” за 2022-2024 рр.**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміна (+, -)	
				2023/2022	2024/2023
1. Прибуток, грн.	1262,3	1456,9	2470,4	194,6	1013,5
2. Середньорічна вартість основних засобів, грн.	15617,9	13660,8	11429,8	-1957,2	-2231,0
3. Рентабельність основних засобів, %	8,08	10,66	21,61	2,58	10,95

У 2023 році ТОВ “Станіславський” зафіксувало зростання рентабельності основних засобів на 2,58% порівняно з попереднім роком. Цей результат був досягнутий завдяки впливу двох ключових чинників:

а) зміна суми прибутку:

$$\Delta_{ya} = \Pi_1 / O_{30} - \Pi_0 / O_{30} = 1456,9 / 15617,9 - 1262,3 / 15617,9 = 9,33 - 8,08 = 1,25\%$$

б) зміна вартості основних засобів:

$$\Delta_{yb} = \Pi_1 / O_{31} - \Pi_1 / O_{30} = 1456,9 / 13660,8 - 1456,9 / 15617,9 = 10,66 - 9,33 = 1,33\%$$

$$\text{Разом} = \Delta_{ya} + \Delta_{yb} = 1,25 + 1,33 = 2,58\%$$

У 2024 році спостерігалось подальше підвищення цього показника – на 10,95% у порівнянні з 2023 роком. Зміни пояснюються такими складовими:

а) за рахунок зміни суми прибутку:

$$\Delta_{ya} = \Pi_1 / O_{30} - \Pi_0 / O_{30} = 2470,4 / 13660,8 - 1456,9 / 13660,8 = 18,08 - 10,66 = 7,42\%$$

б) за рахунок зміни вартості основних засобів:

$$\Delta_{yb} = \Pi_1 / O_{31} - \Pi_1 / O_{30} = 2470,4 / 11429,8 - 2470,4 / 13660,8 = 21,61 - 18,08 = 3,53\%$$

$$\text{Разом} = \Delta_{ya} + \Delta_{yb} = 7,42 + 3,53 = 10,95\%$$

Таким чином, протягом 2022-2024 рр. на ТОВ “Станіславський” спостерігалася позитивна динаміка зростання рентабельності основних засобів. Зростання цього показника стало результатом збільшення суми прибутку при зниженні вартості основних засобів, що свідчить про ефективне використання ресурсів компанії в умовах зменшення їх вартості.

Платоспроможність є ключовим показником фінансової стабільності суб'єкта господарювання, що відображає його здатність своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами та іншими контрагентами. Вона характеризує рівень забезпеченості підприємства ліквідними активами, здатними покрити поточні зобов'язання. Платоспроможність має важливе значення для

забезпечення безперервності функціонування компанії, адже її порушення може призвести до фінансових труднощів або навіть до банкрутства.

Оцінка платоспроможності підприємства проводиться на основі даних балансу, і дозволяє визначити структуру джерел фінансування активів, а також рівень фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх фінансових ресурсів. Розрахунок показників платоспроможності ТОВ “Станіславський” проведемо у табл. 3.17.

Таблиця 3.17

**Аналіз показників платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ
“Станіславський” за 2022-2024 рр.**

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Граничне значення	Відхилення (+/-)	
					2023/ 2022	2024/ 2023
1. Необоротні активи	14757,9	12563,6	10296,0	-	-2194,3	-2267,6
2. Оборотні активи	17963,0	22057,8	42523,5	-	4094,8	20465,7
3. Власний капітал	28056,1	29513,0	27320,8	-	1456,9	-2192,2
4. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	-	-	-	-
5. Поточні зобов'язання і забезпечення	4664,8	5108,4	25498,7	-	443,6	20390,3
6. Сума пасивів	32720,9	34621,4	52819,5	-	1900,5	18198,1
7. Коефіцієнт автономії	0,857	0,852	0,517	> 0,5	-0,005	-0,335
8. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,857	0,852	0,517	$\geq 0,7$	-0,005	-0,335
9. Коефіцієнт фінансового ризику	0,166	0,173	0,933	< 1	0,007	0,760
10. Коефіцієнт маневрування власного капіталу	0,474	0,574	0,623	> 1	0,100	0,049
11. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	0,740	0,768	0,400	> 0,5	0,028	-0,368

Як видно із табл., показники платоспроможності ТОВ “Станіславський” мають негативну динаміку. Коефіцієнт автономії знизився з 0,857 до 0,517, що свідчить про зменшення фінансової незалежності підприємства та наближення до межі нижнього нормативного значення (>0,5). Аналогічну тенденцію

демонструє коефіцієнт фінансової стійкості, який також впав з 0,857 до 0,517, вийшовши за межі нормативу ($\geq 0,7$). Водночас коефіцієнт фінансового ризику значно зріс – з 0,166 до 0,933, що свідчить про посилення залежності від залучених коштів, хоча значення ще не перевищує критичну межу (< 1). Позитивним моментом є зростання коефіцієнта маневрування власного капіталу з 0,474 до 0,623, що перевищує норматив ($> 0,1$) і свідчить про достатній обсяг мобільної частини власного капіталу. Натомість коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом знизився з 0,74 до 0,4, втративши відповідність нормативному значенню ($> 0,5$), що вказує на зростання ризиків у фінансуванні поточної діяльності.

Таким чином, показники фінансової стійкості ТОВ “Станіславський” демонструють тенденцію до зниження рівня автономії та зростання фінансового ризику, що вказує на необхідність перегляду фінансової стратегії для підвищення платоспроможності та забезпечення стабільного розвитку.

Поряд з оцінкою платоспроможності визначається ліквідність підприємства, що характеризує його здатність швидко перетворювати активи на грошові кошти для покриття поточних зобов'язань. Аналіз ліквідності ТОВ “Станіславський” за 2022-2024 рр. подано у табл. 3.18.

Таблиця 3.18

Аналіз ліквідності ТОВ “Станіславський” за 2022-2024 рр.

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Граничне значення	Відхилення (+/-)	
					2023/ 2022	2024/ 2023
1. Оборотні активи	17963,0	22057,8	42523,5	-	4094,8	20465,7
1.1. Запаси	14215,6	17523,0	33825,4	-	3307,4	16302,4
1.2. Дебіторська заборгованість	2401,5	4145,0	8320,3	-	1743,5	4175,3
1.3. Грошові кошти	1345,9	389,8	377,8	-	-956,1	-12
2. Поточні зобов'язання	4664,8	5108,4	25498,7	-	443,6	20390,3
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	3,851	4,318	1,668	2,0 і >	0,467	-2,650
4. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,803	0,888	0,341	0,8 >	0,084	-0,547
5. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,289	0,076	0,015	0,2 >	-0,212	-0,061

Аналіз коефіцієнтів ліквідності ТОВ “Станіславський” за 2022-2024 роки свідчить про поступове погіршення платоспроможності підприємства. Загальний коефіцієнт ліквідності у 2024 році знизився до рівня 1,668 після зростання у попередні роки, що свідчить про зменшення можливостей покриття поточних зобов’язань за рахунок обігових активів. Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2024 році також суттєво зменшився до 0,341, що вказує на недостатній обсяг ліквідних активів без урахування запасів. Особливе занепокоєння викликає критичне зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності, який у 2024 році становив лише 0,015, що свідчить про майже повну відсутність грошових коштів та їх еквівалентів для негайного погашення поточних зобов’язань.

Така динаміка є ознакою зростання фінансових ризиків і свідчить про необхідність вжиття заходів для відновлення належного рівня ліквідності та забезпечення стабільної платоспроможності.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що облік та аудит витрат і доходів від операційної діяльності відіграють важливу роль у функціонуванні підприємства, оскільки забезпечують повне, достовірне та своєчасне відображення інформації про господарські процеси. Якісний облік дає можливість відстежувати рівень витрат, контролювати їх доцільність, аналізувати структуру доходів та ефективність діяльності. Аудит, своєю чергою, забезпечує перевірку правильності відображення облікових даних, що сприяє підвищенню довіри до фінансової звітності.

У теоретичному аспекті дослідження було розглянуто сутність та класифікацію витрат і доходів від операційної діяльності, методичні підходи до їх відображення в системі бухгалтерського обліку, а також нормативне регулювання цих процесів. Проаналізовано вимоги національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 15 “Дохід” та НП(С)БО 16 “Витрати”, які визначають правила визнання, оцінки та відображення відповідних показників у звітності підприємства. Також було звернено увагу на роль облікової політики у формуванні системи обліку витрат і доходів, що дозволяє підприємству адаптувати облік до специфіки своєї діяльності.

Практична частина дослідження охоплює аналіз облікової роботи на ТОВ “Станіславський”. Вивчено організацію обліку витрат і доходів, ведення синтетичного та аналітичного обліку, а також порядок формування фінансового результату на відповідних рахунках.

Здійснено ретельний аналіз показників витрат і доходів ТОВ “Станіславський” за 2022-2024 роки. Установлено, що в цей період підприємство демонструвало позитивну динаміку зростання чистого доходу від реалізації продукції. Основним чинником цього зростання стало збільшення обсягів виробництва та збуту продукції власного виробництва. Разом зі збільшенням доходу спостерігалось й зростання витрат, що є природним наслідком

розширення господарської діяльності. Водночас структура витрат змінилася: зросла частка адміністративних і збутових витрат, що свідчить про розширення діяльності підприємства. Позитивним є те, що темпи зростання доходів перевищили темпи зростання витрат, що дало змогу покращити показники прибутковості.

Оцінка рентабельності дозволила зробити висновок про загальне підвищення ефективності діяльності підприємства. Проте аналіз ліквідності та фінансової стійкості вказав на певне погіршення, зокрема зменшення коефіцієнта автономії та зростання фінансових ризиків. Такі тенденції вказують на необхідність посилення контролю за джерелами фінансування та перегляду фінансової політики.

Зроблені висновки підтверджують, що облік витрат і доходів та їх регулярний аналіз дозволяють оцінити реальний стан підприємства й вчасно реагувати на зміни. Хоча на ТОВ “Станіславський” аудит не здійснюється, поєднання обліку з внутрішнім контролем може забезпечити ефективне управління витратами і доходами. Запровадження аудиту допоможе підвищити достовірність облікової інформації, зменшити ризики та поліпшити управлінські рішення.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що правильна організація обліку й аудиту витрат і доходів сприяє своєчасному виявленню проблем у господарській діяльності, забезпечує якісну інформаційну базу для прийняття рішень та підтримує стабільний розвиток підприємства в умовах сучасного ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Мінфіну від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Мінфіну від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
5. Концептуальна основа фінансової звітності : прийнята РМСБО 01.09.2010 р. № 929_009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
6. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності : наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 22 травня 2005 р. № 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
7. Столяр Л. Г. Сутність «витрат» та особливості трактування. *Економічні науки*. Серія облік і фінанси. Випуск 8 (29). Ч. 4. 2011. С. 25-31.
8. Адаменко Т. М. Особливості стратегічного управління затратами підприємства. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*. 2011. № 23 (II). С. 100–106.
9. Скрипник М. І. Сутність витрат як економічної категорії. *Вісник ЖДТУ : Економіка, управління та адміністрування*. 2017. № 4 (50). С. 159–166.
10. Бондаренко Т. Ю. Витрати на виробництво продукції як елемент формування та розвитку виробничо-господарського механізму. *Економічні науки*. Серія облік і фінанси. Випуск 8 (29). Ч. 2. 2011.

11. Грицюк Е. О. Системно-орієнтоване управління матеріальними витратами підприємства. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Економічні науки. 2014. Вип. 2. С. 144-151.
12. Мошковська О. А. Класифікація витрат та їх облік на підприємствах молокопереробної промисловості. *Східна Європа : економіка, бізнес та управління*. 2019. № 5 (22). С. 224-231.
13. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 534 с.
14. Дерій В. А., Мельничук І. В. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит у системі управління витратами на економічну безпеку. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. С. 197-208.
15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Мінфіну від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18). Дохід : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
17. Шмиголь Н. М. Доходи підприємств : сучасні методи управління. *Економіка : проблеми теорії та практики*. Вип. 228. Дніпропетровськ : ДНУ, 2010.
18. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит». 7-ме вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута». 2016. С. 832.
19. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : підручник. Київ : Каравела, 2012. 544 с.
20. Блонська В. І., Васильків Т. Г., Гриневич С. С. Економіка підприємства : теорія і практикум; навчальний посібник за ред. Міценко Н. Г., Яценко О. І. Львів : Магнолія. 2013. 688 с.
21. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2017. 628 с.

22. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навчальний посібник 3-є видан., перероб. і доповн. К. : КНЕУ. 2018. 578 с.
23. Сідун В. А. Економіка підприємства : навчальний посібник. Вид. 2-ге перероб. та доповн. К. : Центр навчальної літератури. 2012. 356 с.
24. Маринич І. А., Нікітіна–Львівська І. А. Стратегія збільшення доходів підприємства. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техн. пр.* Львів : НЛТУ України, 2010. Вип. 20.2. С. 207-209.
25. Коба О. В., Миронова Ю. Ю. Витрати підприємства та їх класифікація для потреб управління й економічного аналізу. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 4. С. 99-103.
26. Хачко К. М. Витрати : їх суть та класифікація в фінансовому і управлінському обліках. *Інвестиції : практика та досвід*. 2014. № 2. С. 99-103.
27. Степаненко О. І., Матковська В. О. Класифікація доходів і витрат для потреб обліку та управління. *Електронний науково-практичний журнал Інфраструктура ринку*. 2024. Вип. 79. С. 68-75.
28. Гуріна Н. В. Економічна сутність доходів та їх класифікація: проблеми і шляхи вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2015. Вип. 12 (1). С. 203-205.
29. Цуканов О. Ю., Гончар В. А. Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту виробничих витрат. Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України». Одеса, 16-20 травня 2016 р. С. 99-101.
30. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Мінфіну від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Мінфіну від 18.10.1999 р. № 242. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Мініну від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затверджене наказом Мініну від 28.12.2000 р. № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам», затверджене наказом Мініну від 28.10.2003 р. № 601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності: Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

37. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

38. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

39. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 (МСБО 19). Виплати працівникам : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

40. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 23 (МСБО 23). Витрати на позики : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

41. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

42. Приходько М., Белозерцев В. С., Харакоз Л. В. Документування обліку витрат виробництва готової продукції на промисловому підприємстві.

Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2021. № 2. С. 166-169.

43. Шкроміда Н. Я., Семчук Х. І. Адаптація облікових систем до умов воєнного стану. Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції. Одеса: ОНЕУ, 2025. С.146-147

44. Фінансовий облік і звітність : навчальний посібник / укладачі : С. І. Мельник, І. М. Горбан, Н. С. Марушко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2022. 388 с.

45. Шкроміда Н. Я., Савляк М. І., Малишев С. В. (2024) Звіт про управління господарюючого суб'єкта: становлення та особливості формування. Економіка та суспільство. № 66. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-114>.

46. Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Мізік Ю. І., Конопліна О. О. Аудит: методика і організація: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2017. 319 с.

47. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Електрон. вид. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка. 2023. 238 с.

Додаток А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство

Дата(рік,місяць,число)

Товариство з обмеженою відповідальністю "Станіславський"

за ЄДРПОУ

Територія ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА

за КАТОТТГ¹

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

за КОПФГ

Вид економічної діяльності

Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошнених кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання

за КВЕД

Середня кількість працівників, осіб

53

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Богдана Хмельницького, буд. 1, смт. ОБЕРТИН, ТЛУМАЦЬКИЙ РАЙОН, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 78060

0347943245

1.Баланс на 31 грудня 2024 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	12 563,6	10 296,0
первісна вартість	1011	47 742,2	38 980,9
знос	1012	(35 178,6)	(28 684,9)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	12 563,6	10 296,0
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	17 523,0	36 435,2
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2 127,2	3 880,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 017,8	4 439,4
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	389,8	377,8
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	22 057,8	45 133,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	34 621,4	55 429,3

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10 000,0	9 000,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	19 513,0	20 930,6
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	29 513,0	29 930,6
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	1 194,9	14 805,6
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	902,7	841,2
розрахунками з бюджетом	1620	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	3 010,8	9 851,9
Усього за розділом III	1695	5 108,4	25 498,7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	34 621,4	55 429,3

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2024 р.

Стаття		Форма № 2-м	Код за ДКУД	1801007
1	Код рядка	За звітний період	3	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	74 224,9		46 160,5
Інші операційні доходи	2120	59,5		22,4
Інші доходи	2240	-		-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	74 284,4		46 182,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(70 140,4)		(44 406,2)
Інші операційні витрати	2180	(1 131,3)		(-)
Інші витрати	2270	(-)		(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(71 271,7)		(44 406,2)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	3 012,7		1 776,7
Податок на прибуток	2300	(542,3)		(319,8)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	2 470,4		1 456,9

Головний бухгалтер (підпис)

ЕП
Станіславський
Олег Богданович
Станіславський Олег Богданович
(ініціали, прізвище)
Марія Дмитрівна
Ігнатівна Марія Дмитрівна
(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство

Дата(рік,місяць,число)

Товариство з обмеженою відповідальністю "Ставіславський"

за ЄДРПОУ

Територія ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА

за КАТОТТГ

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

за КОПФГ

Вид економічної діяльності

Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання

за КВЕД

Середня кількість працівників, осіб

57

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Богдана Хмельницького, буд. 1, смт. ОБЕРТИН, ТЛУМАЦЬКИЙ РАЙОН, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 78060

Коди		
2024	01	01
35422271		
UA26040230010079909		
20		
10.71		

0347943245

1.Баланс на 31 грудня 2023 р.

Актив		Форма № 1-м	Код за ДКУД	1801006
1	2	На початок звітного року	3	На кінець звітного періоду
4	5	6	7	8
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	-
Первісна вартість	1001	-	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-	-
Основні засоби :	1010	14 757,9	12 563,6	
первісна вартість	1011	47 619,6	47 742,2	
знос	1012	(32 861,7)	(35 178,6)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-	-
Усього за розділом I	1095	14 757,9	12 563,6	
II. Оборотні активи				
Запаси :	1100	14 215,6	17 523,0	
у тому числі готова продукція	1103	-	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	860,1	2 127,2	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 541,4	2 017,8	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 345,9	389,8	
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-	-
Усього за розділом II	1195	17 963,0	22 057,8	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-
Баланс	1300	32 720,9	34 621,4	

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10 000,0	10 000,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	18 056,1	19 513,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	28 056,1	29 513,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	3 000,0	1 194,9
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	726,5	902,7
розрахунками з бюджетом	1620	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	938,3	3 010,8
Усього за розділом III	1695	4 664,8	5 108,4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	32 720,9	34 621,4

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2023 р.

Стаття		Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		2000	46 160,5	39 585,2
Інші операційні доходи		2120	22,4	5,7
Інші доходи		2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)		2280	46 182,9	39 590,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)		2050	(44 406,2)	(38 033,1)
Інші операційні витрати		2180	(-)	(-)
Інші витрати		2270	(-)	(18,4)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)		2285	(44 406,2)	(38 051,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)		2290	1 776,7	1 539,4
Податок на прибуток		2300	(319,8)	(277,1)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)		2350	1 456,9	1 262,3

Керівник

Поліський Олександр

(підпис)

(підпис)

ЕП

Станіславський

Олег Богданович

Станіславський Олег Богданович

ЕП Ігнатів

Марія Дмитрівна

Ігнатів Марія Дмитрівна

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток В

Додаток І
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу І)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство

Дата(рік,місяць,число)

Товариство з обмеженою відповідальністю "Станіславський"

за ЄДРПОУ

Територія ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА

за КАТОТТГ І

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

за КОПФГ

Вид економічної діяльності

Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання

за КВЕД

Середня кількість працівників, осіб

62

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Богдана Хмельницького, буд. 1, смт. ОБЕРТИН, ТЛУМАЦЬКИЙ РАЙОН, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 78060

Коди		
2023	01	01
35422271		
UA26040230010079989		
20		
10.71		

0347943245

1.Баланс на 31 грудня 2022 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітної року	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	16 477,9	14 757,9
первісна вартість	1011	44 966,6	47 619,6
знос	1012	(28 488,7)	(32 861,7)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	16 477,9	14 757,9
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	16 834,9	14 215,6
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5 915,5	860,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 525,1	1 541,4
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	319,9	1 345,9
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	1 764,9	-
Усього за розділом II	1195	27 360,3	17 963,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	43 838,2	32 720,9

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10 000,0	10 000,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	16 793,8	18 056,1
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	26 793,8	28 056,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	5 000,0	3 000,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 454,9	726,5
розрахунками з бюджетом	1620	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	10 589,5	938,3
Усього за розділом III	1695	17 044,4	4 664,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	43 838,2	32 720,9

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2022 р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	39 585,2	61 597,7
Інші операційні доходи	2120	5,7	18,7
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	39 590,9	61 616,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(38 033,1)	(58 924,9)
Інші операційні витрати	2180	(-)	(24,1)
Інші витрати	2270	(18,4)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(38 051,5)	(58 949,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	1 539,4	2 667,4
Податок на прибуток	2300	(277,1)	(480,1)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	1 262,3	2 187,3

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

ЕП

Станіславський
Олег Богданович

Станіславський Олег Богданович

ЕП Ігнатівна (ініціали, прізвище)

Марія Дмитрівна Ігнатівна

Ігнатівна Марія Дмитрівна (ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад